

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет театрального мистецтва
Кафедра режисури**

РЕЖИСУРА ТА МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

**Програма
та навчально-методичні матеріали**

*галузь знань 02
«Культура і мистецтво»*

*спеціальність 026
«Сценічне мистецтво»*

**Харків
2018**

Затверджено на засіданні кафедри режисури
Харківської державної академії культури
Протокол № 1 від 17 серпня 2018 року

Схвалено Методичною радою факультету театрального мистецтва
за напрямом підготовки 02 «Культура і мистецтво»,
спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво»
Протокол № 1 від 31 серпня 2018 року

Рецензент:

доктор культурології, професор,
завідувач кафедри майстерності актора
А. А. Кікоть

Розробники:

заслужений діяч мистецтв України,
кандидат мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри режисури
С. І. Гордєєв;
кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри режисури
С. М. Шумакова

Режисура та майстерність актора: прогр. та навч.-метод. матеріали, галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спец. 026 «Сценічне мистецтво» / Харків. держ. акад. культури; розроб. : С. І. Гордєєв, С. М. Шумакова. — Харків, 2018. — 56 с.

Навчальна дисципліна «Режисура та майстерність актора» є одною з основних профілюючих в професійному циклі фахової підготовки за напрямом «Культура і мистецтво», спеціальності «Сценічне мистецтво», що сприяє формуванню цілісного уявлення про сутності та еволюції режисерської та акторської роботи, вивченню та практичному оволодінню професійних навичок і компетентностей, які характеризують висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців в області сценічного мистецтва, здатних до самовдосконалення і розвитку в умовах безперервно мінливого сьогодення.

Зміст дисципліни надає уявлення щодо розвитку різних граней здатності молодого художника до сприйняття явищ сценічного мистецтва, устремлінню до образного осмислення дійсності; розкриває розуміння принципів, що дисциплінують талант, допомагаючи чітко організувати весь процес від створення режисерської та акторської концепцій до їх втілення і технічної реалізації.

Поєднання режисерської школи з акторською природним чином зближує теорію з практикою, впливаючи на формування індивідуальностей і необхідної професіоналізації майбутніх режисерів і акторів, здатних відповідати запитам сучасності.

©Харківська державна академія культури, 2018 р.

© Гордєєв С. І., 2018 р.

© Шумакова С. М., 2018 р.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 37 /44	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна	
	Спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»		
Змістових розділів дисципліни – 8		Роки підготовки:	
Загальна кількість годин – 1110 /1320		1-й – 4-й	1-й – 4-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання – 8 Аудиторних годин – 663 /232 Самостійної роботи студента – 447 /1088	Ступень «Бакалавр»	68 години	16 годин
		Практичні	
		527 години	192 годин
		Індивідуальні	
		68 години	24 годин
		Самостійна робота	
		447 годин	1088 годин
Види контролю: іспити – 1-й, 2-й, 3-й та 4-й семестри; контрольна робота – 2 семестр; курсова робота – 4 семестр.			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи студента становить:

- для денної форми навчання – 663 /447;
- для заочної форми навчання – 232 /1088.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Режисура та майстерність актора» є одним з основних профільюючих в професійному циклі фахової підготовки за напрямом «Культура і мистецтво», спеціальності «Сценічне мистецтво», ступеня «Бакалавр». Зміст дисципліни формує у студентів уявлення про запити сучасної художньої практики, яка вимагає комплексного осмислення всього різноманіття сценічної творчості, інтенцій художнього мислення сьогодення.

Дисципліна згідно усталеної традиції передбачає спільне навчання студентів-режисерів і студентів-акторів у формі творчої майстерні, орієнтованої на трактування сценічного образотворення як широкої сфери, що обіймає її надбання та включає всі засоби теоретично-практичного освоєння професійного досвіду, безлічі нюансів режисерських та акторських «граматик», у звичних формах вищої школи: лекційних, практичних та індивідуальних занять.

Метою освоєння дисципліни «Режисура та майстерність актора» є вивчення та практичне оволодіння студентами професійних компетентностей, що характеризують висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців в області сценічного мистецтва, здатних до самовдосконалення і розвитку в умовах безперервно мінливого сьогодення.

Завдання:

- систематизувати знання предметного поля сценічного мистецтва;
- висвітлити сутність і художні виміри еволюції сценічного мистецтва;
- надати уявлення щодо засад створення і виконання творів сценічного мистецтва, головним чином, основ творчої діяльності в різних сферах застосування знань і досвіду;
  - виховання у студента здатності вибудувати зони сприйняття, зробити їх заразними для глядачів, що втягуються в процес співпереживання;
  - оволодіння майбутніми режисерами необхідним набором навичок для проведення репетицій із застосуванням технології режисерського показу;
  - освоєння зі студентами основних елементів системи К. С. Станіславського;
  - активізація у студентів здатності виявляти і демонструвати свої особистісні та художньо-творчі установки, поєднувати логічне і емоційно-образне мислення, пластичне бачення;
  - виховання у студента прагнення до образного осмислення дійсності як головної особливості художньої творчості;
  - розвиток фантазії і творчої уяви;
  - виховання у студента організаторських здібностей;
  - створення навчально-творчої атмосфери, що має максимально сприяти творчому розвитку і особистісному зростанню;
  - формування культури мислення і мотивації до виконання професійної діяльності в означеній предметній області;

– орієнтація студентів на постійний саморозвиток і готовність до самостійного освоєння і примноження знань протягом усієї професійної діяльності;

– виховання здатності «акумулювати» події духовного життя, почуття життєвої правди і самобутності образного мислення, характер творчого темпераменту, рухливість уяви і фантазії, спостережливість, художній смак, організаторські здібності.

Загальні компетентності: сформованість потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні; визначеність естетично-художніх позицій майбутнього фахівця, що відповідають запитам сучасної художньої практики; здатність осмислення всього різноманіття сценічної творчості; здатність застосовувати знання на практиці й приймати обґрунтовані рішення; наполегливість щодо поставлених завдань на шляху до визначеної мети; навички конструктивної міжособистісної взаємодії і витримки.

Фахові компетентності: здатність відтворювати розуміння натхненністю ідеєю як основною умовою сценічної діяльності, схильність до чуттєво-художнього сприйняття світу й образного мислення; здатність застосовувати в практичній постановці навички перетворення вражень в сценічні образи; володіння знанням щодо природи мистецтва театру як художньо-естетичної експлікації життя; знання професійної термінології в області сценічного мистецтва та вміння працювати з мистецтвознавчою літературою, аналізувати твори мистецтва; здатність укладати міркування щодо драматургії як першооснови вистави й демонструвати вміння спиратися на знання теорії драми, розуміння структури і принципів побудови драматургічних творів різних напрямків; відтворення вміння використовувати особливості різних напрямків драматургії для досягнення найкращого творчого результату; інтерпретування основних методик акторської гри, прийомів внутрішньої і зовнішньої психотехніки актора в роботі над роллю; здатність демонструвати вміння спілкуватися з публікою на різних рівнях, завоювати увагу аудиторії і захоплювати; володіння культурою мислення й здатність до узагальнення та критичного аналізу, постановки цілей й вибір шляхів їх досягнення, формулювання висновків і прогнозування, вміння аналізувати логіку міркувань, відстоювати особисту точку зору та аргументувати свою позицію; володіння системним мисленням і здатністю до стратегічного планування й твердого дотримання ключового творчого напрямку роботи; здатність знаходити організаційні рішення в нестандартних ситуаціях й приймати компромісні рішення щодо проблеми; вміння налаштовувати систему конструктивної взаємодії складових творчого процесу для досягнення синергетичного ефекту всіляких зусиль; володіння художнім смаком та навиками об'єктивної оцінки сценічної роботи, відтворення різних технологій організації творчого процесу, насиченого продуктивними художніми пошуками у творчому партнерстві з акторами як сприяння збагаченню і розкриттю їх особистісного і творчого потенціалу; вміння відгукуватися на імпровізаційні пропозиції партнерів і

знаходити їм застосування в роботі; вміння скласти і підготувати вичерпний план проведення репетиції; уміння поставити творчі завдання із застосуванням різноманітних виражальних засобів: просторового рішення, музики, світла, шумів, пластичного опрацювання; володіння навичками професійної етики та мистецтвом самовладання.

Програмні результати навчання: інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід; володіти мистецтвознавчою термінологією; мислити категоріями художніх образів в контексті сценічного мистецтва та дієвими і подійними категоріями; знати історію розвитку методу К. С. Станіславського і його послідовників, основні закони органічної поведінки на сцені, шляхи створення актором сценічного образу; виокремлювати розуміння примату актора та складності поняття режисерського лідерства в межах сучасної сцени; мати навички визначення і пошуку адекватного театрального вираження дії як основного виразного засобу сценічного мистецтва; орієнтування в тонкощах складових творчого процесу; вміти привносити ознаки сучасності в режисерське мистецтво; характеризувати особливості творчої специфіки й оцінювати режисерську та акторську творчість; систематизувати аспекти щодо творчого доробку в сфері сценічного мистецтва; вміти налаштувати себе на творчий процес в умовах публічності, заданих специфікою професії; застосовувати на практиці почуття гумору, художній смак, відчуття стилю і жанру; обґрунтовувати власну думку щодо проблематики сучасної сцени; демонструвати знання зі значення, принципів і критеріїв відбору в мистецтві; знати етичні основи театральної справи; впорядковувати аспекти роботи в руслі конструктивної творчої взаємодії в рамках єдиного художнього задуму; окреслювати складові просторово-часового сприйняття; демонструвати знання щодо багатогранності акторської роботи; трактувати принципи аналізу процесів і явищ сценічного мистецтва

Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: «Історія костюму», «Історія образотворчого мистецтва», «Історія української та світової літератури».

Очікувані результати навчання: розвиток різних граней здатності молодого художника до сприйняття явищ дійсності і мистецтва, устремління до образного осмислення дійсності, поетизації дії – як ключових виразних засобів сценічного творення; спроможність здобувача вищої освіти вільно орієнтуватися у питаннях щодо основних теоретико-методологічних та практичних засад сфер режисерської та акторської творчості, специфіки мистецько-культурного ландшафту сьогодення.

Критерії оцінювання результатів навчання: високий рівень практикування й досконале осягнення принципів режисерської та акторської творчості.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: регулярні покази режисерських вправ та етюдів, виконання режисерських

імпровізацій за завданнями педагога, регулярна перевірка і обговорення творчих щоденників із записами цікавих, підглянутих в житті подій, ритмів життя, фізичного самопочуття, атмосфери, характерів, внутрішніх монологів; регулярні покази самостійно підготовлених уривків та розбір їх результатів; аналіз драматичного матеріалу та покази самостійних етюдів за ним; розбір режисерських задумів вистав; підготовка спектаклів; відео-презентації результатів виконаних завдань.

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1

Освоєння елементів акторської майстерності у роботі над вправами та етюдами

Тема 1.

Театр як творчий процес. Система К. С. Станіславського та її значення у розвитку професійного театрального мистецтва

Тема 2.

Елементи сценічної дії:

а) фізична свобода та сценічне самопочуття, темп та ритм; б) пам'ять фізичних дій; в) сценічна увага; г) сценічна віра; д) емоційна пам'ять та уявлення

Тема 3.

Спілкування та взаємодія. Спілкування як процес. Умови виникнення спілкування

Тема 4.

Розробка комплексу вправ для тренінгу з акторського мистецтва

Розділ 2

Опанування елементами сценічної дії у роботі над сценічними етюдами

Тема 5.

Сценічний етюд та його значення у розвитку акторських навичок

Тема 6.

Ідейно-тематичний аналіз етюдів. Поняття про тему, конфлікт та ідею етюдів

Тема 7.

Поняття про дію та засоби її реалізації в етюдів. Розвиток навичок органічної дії в роботі над сценічним етюдом

Тема 8.

Закріплення навичок сценічного існування в групових та масових етюдів

Розділ 3

Оволодіння основами режисури в роботі над етюдами за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Тема 9.

Принцип вибору теми режисерського етюдів за художнім твором

(літературним /образотворчим /музичним)

Тема 10.

Особливості роботи над етюдом за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Тема 11.

Поняття про подію та її значення в роботі над етюдом за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним). Класифікація подій

Розділ 4

Розробка та втілення режисерського задуму етюду за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Тема 12.

Розробка режисерського аналізу та задуму етюду

Тема 13.

Ідейно-тематичний аналіз етюду: тема, конфлікт, ідея, жанр.

Здійснення ідейно-тематичного аналізу в роботі з виконавцями

Тема 14.

Спрямованість етюду: надзавдання, наскрізна дія етюду та їх здійснення у практичній роботі з виконавцями

Тема 15.

Пластичне та просторове вирішення етюду за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Тема 16.

Елементи художньої виразності та їх роль в розкритті ідейного змісту етюду за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Тема 17.

Закріплення навичок роботи з виконавцями над масовими та груповими етюдами

Розділ 5

Головні розділи постановочного плану та його значення в роботі над інсценівкою літературного твору

Тема 18.

Обґрунтування вибору. Режисерський аналіз: автор і літературний твір. Ідейно-тематичний аналіз інсценівки літературного твору. Жанр

Тема 19.

Дійовий аналіз інсценівки літературного твору. Архітектоніка. Літературно-сценічна історія твору. Іконографічний матеріал

Тема 20.

Режисерське бачення вистави за інсценівкою літературного твору (експлікація). Спрямованість. Надзавдання та наскрізна дія. Система образів. Інтерпретація дії. Атмосфера і темпоритм.

Тема 21.

Художньо-образне та музично-шумове вирішення. Розповідь про загальні художні риси майбутньої вистави

Тема 22.

Документація

Розділ 6

**Застольний період та його значення
у роботі над інсценівкою**

Тема 23.

Інсценізація літературного твору: правила та вимоги. Принцип вибору твору для інсценізації

Тема 24.

Опанування методикою роботи з виконавцями над аналізом літературного твору

Тема 25.

Ідейно-тематичний аналіз інсценівки за літературним твором

Тема 26.

Архітектоніка інсценівки. Жанр

Тема 27.

Дійовий аналіз інсценівки за літературним твором

Розділ 7

**Планіровочний період та його значення
у роботі над інсценівкою**

Тема 28.

Розробка та здійснення режисерського задуму інсценівки у планувальний період

Тема 29.

Інтерпретація дії. Пластичне та просторове вирішення інсценівки

Тема 30.

Використання засобів художньо-образної виразності в режисерському задумі інсценівки

Розділ 8

**Втілення режисерського задуму інсценівки
у випускний період**

Тема 31.

Придбання навичок самостійної роботи з виконавцями над втіленням режисерського задуму у випускний період

Тема 32.

Корегування інсценівки відповідно з розробкою режисерського задуму

Тема 33.

Організація показу практичної роботи

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1 Освоєння елементів акторської майстерності у роботі над вправами та етюдами												
Тема 1. Театр як творчий процес. Система К. С. Станіславського та її значення у розвитку професійного театрального мистецтва		2	15		2	13		1	6			
Тема 2. Елементи сценічної дії: а) фізична свобода та сценічне самопочуття, темп та ритм; б) пам'ять фізичних дій; в) сценічна увага; г) сценічна віра; д) емоційна пам'ять та уявлення		2	16		2	14		1	6		4	
Тема 3. Спілкування та взаємодія. Спілкування як процес. Умови виникнення спілкування		2	16		2	14		1	6		4	
Тема 4. Розробка комплексу вправ для тренінгу з акторського мистецтва		2	16		2	14		1	6		2	
Розділ 2 Опанування елементами сценічної дії у роботі над сценічними етюдами												
Тема 5. Сценічний етюд та його значення у розвитку акторських навичок		2	16		2	14		1	6			
Тема 6. Ідейно-тематичний аналіз етюду. Поняття про тему, конфлікт та ідею етюду		2	16		2	14		1	6			
Тема 7. Поняття про дію та засоби її реалізації в етюді. Розвиток навичок органічної дії в роботі над		2	16		2	14		1	6		4	

сценічним етюдом												
Тема 8. Закріплення навичок сценічного існування у групових та масових етюдах		2	16		2	14		1	6		4	

Розділ 3
Оволодіння основами режисури в роботі над етюдами за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Тема 9. Принцип вибору теми режисерського етюду за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)		2	16		2	14			6			
Тема 10. Особливості роботи над етюдом за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)		2	16		2	14			6			
Тема 11. Складання сюжету етюду за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)		2	16		2	14			6		6	

Розділ 4
Розробка та втілення режисерського задуму етюду за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Тема 12. Розробка режисерського аналізу та задуму етюду		2	16		2	14			6			
Тема 13. Ідейно-тематичний аналіз етюду: тема, конфлікт, ідея, жанр. Здійснення ідейно-тематичного аналізу в роботі з виконавцями		2	16		2	14			6			
Тема 14. Спрямованість етюду: надзавдання, наскрізна дія етюду та їх втілення у практичній роботі з виконавцями		2	16		2	14			6		2	
Тема 15. Пластичне та просторове вирішення етюду за художнім твором (літературним)		2	16		2	14			6			

/образотворчим /музичним)												
Тема 16. Елементи художньої виразності та їх роль у розкритті ідейного змісту етюду за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)		2	16		2	14			6			
Тема 17. Закріплення навичок роботи з виконавцями у роботі над масовими та груповими етюдами		2	16		2	14			6			
Розділ 5 Головні розділи постановочного плану та його значення в роботі над інсценівкою літературного твору												
Тема 18. Обґрунтування вибору. Режисерський аналіз: автор і літературний твір. Ідейно-тематичний аналіз інсценівки літературного твору. Жанр		2	16		2	14			6			
Тема 19. Дійовий аналіз інсценівки літературного твору. Архітектоніка. Літературно-сценічна історія твору. Іконографічний матеріал		2	16		2	14			6			
Тема 20. Режисерське бачення вистави за інсценівкою літературного твору (експлікація). Спрямованість. Надзавдання та наскрізна дія. Система образів. Інтерпретація дії. Атмосфера і темпоритм		2	16		2	14			6			
Тема 21. Художньо-образне та музично-шумове вирішення. Розповідь про загальні художні риси майбутньої вистави		2	16		2	14			6			
Тема 22. Документація.		2	16		2	14			6			
Розділ 6 Застольний період та його значення у роботі над інсценівкою												
Тема 23. Інсценізація		2	16		2	14		1	6			

літературного твору: правила та вимоги. Принцип вибору твору для інсценізації												
Тема 24. Опанування методикою роботи режисера з виконавцями над аналізом літературного твору		2	16		2	14		1	6			
Тема 25. Ідейно-тематичний аналіз інсценівки за літературним твором		2	16		2	14		1	6			
Тема 26. Архітектоніка інсценівки. Жанр		2	16		2			1	6			
Тема 27. Дійовий аналіз інсценівки за літературним твором		2	16		2	14		1	6			

Розділ 7
Планувальний період та його значення
у роботі над інсценівкою

Тема 28. Розробка режисерського задуму інсценівки у планувальний період		2	16		2	14		1	6			
Тема 29. Інтерпретація дії. Пластичне та просторове вирішення інсценівки		2	16		2	14		1	6			
Тема 30. Використання засобів художньо-образної виразності у режисерському задумі інсценівки		2	16		2	14		1	6			

Розділ 8.
Втілення режисерського задуму інсценівки
у випускний період

Тема 31. Придбання навичок самостійної роботи з виконавцями над втіленням режисерського задуму у випускний період		2	16		2	14			6			
Тема 32. Корегування інсценівки відповідно з розробкою режисерського задуму		2	16		2	14			6			
Тема 33. Організація показу практичної роботи		4	16		4	14			6			
Усього годин	1110	68	527		68	447	1320	16	192		24	1088

4. Зміст курсу

Розділ 1

ОСВОЄННЯ ЕЛЕМЕНТІВ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У РОБОТІ НАД ВПРАВАМИ ТА ЕТЮДАМИ

Вступ до спеціалізації

Предмет, структура, та завдання курсу. Місце курсу в системі виховання режисера-постановника вистави.

Взаємозв'язок курсу «Режисура та акторська майстерність» з профільючими курсами «Історія світового театру», «Основи теорії драми», «Сценарна майстерність», «Грим», «Ритміка» та ін.

Проблеми та перспективи розвитку сучасного режисерського мистецтва У світі та Україні.

Огляд літератури за курсом.

Тема 1. Театр як творчий процес.

Система К. С. Станіславського та її значення у розвитку професійного театрального мистецтва

Умови виникнення театрального мистецтва. Театр як суспільне явище. Роль театру у формуванні особистості. Покликання артиста та режисера і суспільне значення їх особистої діяльності. Колективність театрального мистецтва і естетичні та дисциплінарні вимоги до кожного члена колективу. Професіоналізм, ремісництво та дилентаризм у театральному мистецтві. Напрями театрального мистецтва.

Виникнення "системи" як об'єктивний процес розвитку театру та становлення науки про театральне мистецтво. Система К. С. Станіславського – підсумок досягнень світового театрального мистецтва. Матеріалістична теорія реалізму та її відтворення у "системі". Об'єктивні закономірності художньої творчості. Етичні основи театральної творчості. Вчення про надзавдання. Метод фізичних дій. Розвиток системи сучасними театральними діячами та педагогами.

Тема 2. Елементи сценічної дії:

а) фізична свобода та сценічне самопочуття, темп та ритм;

Фізична свобода – шлях до створення сценічної свободи як необхідної умови творчого процесу. Засоби створення сценічного самопочуття. Складання комплексу вправ для розвитку вміння відчувати своє тіло володіти ним. Темп та ритм – складові частини сценічної дії. Темп як характеристика зовнішніх ознак розвитку дії. Ритм як характеристика внутрішніх ознак розвитку дії (динаміки, інтенсивності, напруженості). Приклади поведінки людини у різних темпах. Розуміння темпу як швидкості розвитку будь-якої дії. Аналіз поведінки людини на приклад фізичного та психічного складу процесу дії. Залежність темпу та ритму від процесу дії. Зумовленість виникнення певних темпів та ритмів змістом дії. Ритм як складний психічний процес, зумовлений складними запропонованими обставинами.

б) пам'ять фізичних дій

Універсальність вправ на розвиток пам'яті фізичних дій: залучення до роботи практично всіх елементів сценічної дії. Вміння спостерігати, запам'ятовувати зорові, дотикові, слухові відчуття як необхідна умова створення дійової, активної поведінки людини. Розвиток відчуття логіки поведінки через вправи на пам'ять фізичних дій. Правдивість, переконливість та зацікавленість як необхідні умови успішного освоєння вправ на пам'ять фізичних дій.

в) сценічна увага

Увага як здібність людини зосереджуватися на будь-якому об'єкті. Види уваги – свавільна та мимовільна. Особливість сценічної уваги. Кола уваги: мале, середнє та велике. Почуття людини і своєрідність форм уваги – дотикова, зорова, слухова. Увага як найважливіший елемент сценічної дії. Фізична свобода як необхідна умова, що створює можливість активного включення уваги до дії. Володіння свавільною увагою як необхідна умова сценічної творчості.

г) сценічна віра

Сценічна віра як здібність людини ставитися до штучного оточення та умов як до справжньої дійсності. Сценічна віра і створення «життя людського духу». Значення магічного "якби" у вихованні почуття віри. Запропоновані обставини та значення віри у сприйманні їх людиною у процесі побудови сценічної дії. Значення розвинутої сценічної віри актора у створенні переконливого життя людини у штучних умовах сцени.

д) емоційна пам'ять та уявлення

Здібність кожної людини зберігати емоційні враження від різних подій у власному житті на конкретних прикладах. Умови, завдяки яким людина спроможна відновлювати колишні емоційні почуття. Розуміння відновлення фізичної дії під час виникнення емоційної оцінки як умови, необхідної для розвинення емоційної пам'яті. Пам'ять – дотикова, чутна, зорова, смакова, фізичних дій – база для виникнення емоційних вражень та їх відновлення. Уява як здатність людини створювати у своїй уяві нові форми та явища на базі життєвого досвіду та вражень. Уявлення – найважливіший елемент сценічної дії. Значення уявлення у перетворенні оточення та запропонованих обставин відповідно до творчих завдань та своїх намірів. Вплив уявлення на здібність актора знаходити та реалізовувати правильну лінію поведінку людини у будь-яких ситуаціях.

***Практичне заняття:** Привести приклади вправ на розвиток пам'яті фізичних дій.*

Тема 3. Спілкування та взаємодія.

Спілкування як процес. Умови виникнення спілкування

Спілкування як процес. Умови виникнення спілкування. Розуміння на життєвих прикладах природи спілкування між людьми Спілкування в умовах запропонованих обставин. Значення всіх елементів сценічної дії у реалізації процесу спілкування. Етюд – найкраща форма опанування навичками спілкування. Спілкування як процес взаємодії межі людьми у боротьбі за досягнення своєї мети. Визначення на прикладах послідовності процесу

спілкування: виникнення мети, пошуки об'єкту уваги, повертання до уваги до себе, передача інформації, оцінка, виникнення нової мети тощо.

Практичне заняття: Визначення на прикладах послідовності процесу спілкування.

Тема 4. Розробка комплексу вправ для тренінгу з акторського мистецтва

Розуміння проведення тренінгу як необхідної умови для створення відповідного сценічного самопочуття. Розробка конкретних вправ на розвинення окремих елементів за поданими на уроках прикладами. Принцип розробки комплексу вправ – від простого до складного.

Обґрунтування послідовності використання вправ як логіки поступового ускладнення тренінгу. Підпорядкування окремих елементів тренінгу композиційній єдності – умова організації показу. Показ практичних робіт як звіт про творчі досягнення за учбовий термін. Виконання різноманітних видів робіт у процесі підготовки творчого звіту. Розуміння колективності в організації та показі творчих робіт. Виховання почуття особистої відповідальності за результат показу.

Практичне заняття: Показ практичних вправ для тренінгу з акторського мистецтва.

Розділ 2

ОПАНУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАМИ СЦЕНІЧНОЇ ДІЇ У РОБОТІ НАД СЦЕНІЧНИМИ ЕТЮДАМИ

Тема 5. Сценічній етюд та його значення у розвитку акторських навичок

Етюд як найвища форма вправи на розвинення всіх елементів сценічної дії. Побудова сюжету етюду від початку через розвиток і до фіналу події, про яку йдеться в етюді. Ідейна змістовність етюду як одна з істотних відзнак його від вправи. Послідовне, логічне, виправдане життя та поведінка людини у запропонованих обставинах – умова, що вимагає від виконавця володіння всіма елементами сценічної дії.

Практичне заняття: Складання сценічного етюду на майданчику.

Тема 6. Ідейно-тематичний аналіз етюду.

Поняття про тему, конфлікт та ідею етюду

Етюд – драматургічна форма з відповідними до цього ознаками. Примітивність драматургії етюду і значність проблем, що можуть бути порушеними ним. Тема – головна проблема, яку порушує автор етюду. Конфлікт – зіткнення за проблемою. Ідея – головна думка, яку стверджує автор етюду розвитком конфлікту в етюді. Спроможність вигаданого сюжету виправдовувати ідейно-тематичний зміст створеного етюду – одна з найважливіших умов доцільної та продуктивної роботи над етюдом. Вплив змісту етюду на використання засобів художньої виразності. Використання пластики, музики,

світла для розкриття змісту етюду. Розвиток навичок спілкування у вправах та етюдах.

Практичне заняття: Робота на пластикою, музикою, світлом з метою розкриття ідейного змісту етюду на сценічному майданчику.

Тема 7. Поняття про дію та засоби її реалізації в етюді.

Розвиток навичок органічної дії в роботі над сценічним етюдом

Дія – єдиний психофізичний процес досягнення мети в боротьбі із запропонованими обставинами, який розвивається певним чином у просторі та за часом. Наявність мети. Прагнення за будь-яку ціну досягти її здійснення і вольове зусилля у процесі боротьби за досягнення мети як обов'язкові умови здійснення дійового процесу. Початок, розвинення та закінчення дійового процесу. Конфлікт як основа розвитку дії. Основні характеристики дії: доцільність, свідомість, цілеспрямованість, органічність, правдивість.

Сюжет – форма висловлення авторської думки. Залежність логіки поведінки, правдивості та переконливості від досконалості володіння всіма елементами сценічної дії. Початок етюду – виникнення мети. Подальший процес – боротьба за її досягнення. Боротьба розвивається, досягає своєї найвищої позиції і закінчується логічним фіналом. Конфлікт – основа боротьби.

Практичне заняття: Ускладнення запропонованих обставин у вправі на пам'ять фізичних дій.

Тема 8. Закріплення навичок сценічного існування у групових та масових етюдах

Аналіз виконання вправи та етюду; визначення суттєвих відзнак між цими двома засобами розвинення виконавських навичок та опанування елементами сценічної дії. Етюд – найпростіша форма драматургії. Зародження конфлікту, його розвиток та закінчення і відтворення цього процесу в сюжеті. Ускладнення запропонованих обставин у вправі на пам'ять фізичних дій – один із шляхів створення етюду. Загострення боротьби із запропонованими обставинами – умова виникнення конфлікту. Визначення можливої теми, що зумовлена даним конфліктом. Ствердження головної думки на основі теми та розвитку конфлікту. Дотримання єдності місця, часу та дії в етюді як створення умов для виникнення органічної поведінки людини. Зберігання зон мовчання в етюді. Виникнення слова як вкрай необхідної умови подальшого зберігання достовірності життєвого процесу.

Практичне заняття: Показ етюдів.

Розділ 3

ОВОЛОДІННЯ ОСНОВАМИ РЕЖИСУРИ В РОБОТІ НАД ЕТЮДАМИ ЗА ХУДОЖНІМ ТВОРОМ (ЛІТЕРАТУРНИМ /ОБРАЗОТВОРЧИМ /МУЗИЧНИМ)

Тема 9. Принцип вибору теми режисерського етюду за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Виявлення наявності конфлікту у запропонованій темі етюду або

художньому творі. Відзнаки емоційного впливу твору або теми етюду від конфліктності. Ідейні та художні якості запропонованого етюду. Відповідальність етюду вимогам єдності дії, часу та місця. Умова виправданого мовчання та її дотримання у етюді. Використання слова як вкрай необхідного елемента дії.

***Практичне завдання:** На практиці вибрати художній твір для розробки етюду за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного).*

Тема 10. Особливості роботи над етюдом за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Режисерський етюд як первісна драматургічна форма. Ознаки драматургії в етюді: наявність теми, конфлікту, ідеї та необхідної кількості подій, через які відтворюється ідейно-тематичний зміст етюду. Принцип вибору художнього твору для розробки етюду: наявність чітко висловленого драматургічного конфлікту, умови для створення зон виправданого мовчання, наближеність за умовами до виконавців, розуміння тематичного змісту твору, можливості для дотримання єдності дії, місця та часу.

***Практичне заняття:** Прослуховування музичного, літературного та перегляд образотворчих матеріалів для створення режисерського задуму етюдів за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного).*

Тема 11. Поняття про подію та її значення в роботі над етюдом за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним).

Класифікація подій

Подія – вчинок, явище або факт, що впливають на розвиток дії та визначають задачі та взаємовідносини дійових осіб. Визначення задачі дійових осіб у події. Побудова сюжету за подіями. Подія як певний етап розвитку дії. Логічні помилки у події та логіка побудови розвитку дії. Різні ступені впливу на розвиток дії поділяють події за значенням – головні та другорядні. Значення головних та другорядних подій у побудові сюжету та розвитку логіки дії.

***Практичне заняття:** У процесі створення етюду визначити логічні помилки у події етюду за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного).*

Розділ 4

РОЗРОБКА ТА ВТІЛЕННЯ РЕЖИСЕРСЬКОГО ЗАДУМУ ЕТЮДУ ЗА ХУДОЖНІМ ТВОРОМ (ЛІТЕРАТУРНИМ /ОБРАЗОТВОРЧИМ /МУЗИЧНИМ)

Тема 12. Розробка режисерського аналізу та задуму етюду

Режисерська розробка етюду – складання сюжету за художнім твором. Дійовий та ідейно-тематичний аналізи: визначення подій, теми, конфлікту та ідеї етюду. Розробка елементів режисерського бачення етюду: визначення спрямованості, ідейно-змістовних акцентів та засобів реалізації режисерського задуму. Тема як головна проблема, яку порушує автор у своєму творі (етюді).

Конфлікт як зіткнення через проблему. Ідея – головна думка, яку стверджує автор твору (етюду). Режисерська розробка – визначення мети, заради якої здійснюється постановка вигаданого режисером етюд.

***Практичне заняття:** Розробка елементів режисерського бачення етюд: визначення спрямованості, ідейно-змістовних акцентів та засобів реалізації режисерського конкретного етюд.*

Тема 13. Ідейно-тематичний аналіз етюд: тема, конфлікт, ідея, жанр.

Здійснення ідейно-тематичного аналізу в роботі з виконавцями

Виявлення теми, конфлікту та ідеї етюд через низку подій. Взаємозв'язок між сюжетом та ідейно-тематичним змістом етюд. Сюжет як низка подій. Подія – втілення ідейно-тематичного змісту у конкретних вчинках та явищах. Залежність ідейно-тематичного аналізу від сюжету і вплив сюжету на зміст аналізу. Бездоганне виконання учасниками етюд режисерських вказівок та зауважень як необхідна умова перевірки точності виконання ідейно-тематичного та дійового аналізу етюд та його режисерського задуму. Формування відносин між режисером та виконавцями під час творчого процесу.

***Практичне заняття:** Формування відносин між режисером та виконавцями під час творчого процесу – роботи над етюдом.*

Тема 14. Спрямованість етюд: надзавдання, наскрізна дія етюд та їх здійснення у практичній роботі з виконавцями

Розуміння спрямованості як головної мети, заради якої реалізується творча робота. Надзавдання – практична задача, наскрізна дія – засоби та шляхи здійснення визначеної мети. Необхідність точного розуміння режисером практичної мети своєї постановки етюд і бачення шляхів її досягнення через роботу з актором та використання художніх засобів. Вміння захоплювати виконавців режисерським баченням – необхідна умова творчого спілкування. Розвиток творчої ініціативи виконавців та заохочування їх до вирішення творчих проблем.

***Практичне заняття:** Режисерська розробка сценічного етюд на сценічному майданчику.*

Тема 15. Пластичне та просторове вирішення етюд за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного)

Організація дії у просторі – необхідна умова змістовного та художньо-образного вирішення етюд. Розуміння використання просторової та пластичної виразності як неодмінна якість режисера та його художньо-образних бачень. Розташування на сцені – не свавілля, не бездумне розміщення, а свідомий намір режисера висловити за допомогою простору та розміщення у ньому акторів певну режисерську думку. Аналіз пластичних та просторових рішень у картинах відомих художників. Розвинення просторового та пластичного бачення за допомогою заданих за темою композицій.

***Практичне заняття:** виявлення в етюді складових – темпоритму, атмосфери, музики та шумів, світла, костюмів – для розкриття ідейно-художнього змісту етюд.*

Тема 16. Елементи художньої виразності та їх роль у розкритті ідейного змісту етюду за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного)

Темпоритм, атмосфера, музика та шуми, світло, костюми – елементи художньої виразності, що повинні бути використаними для виявлення ідейно-художнього змісту етюду. Зовнішні та внутрішні ознаки розвитку дії і їх розуміння у практичному використанні. Атмосфера як створення певного емоційного змісту події і практичне її здійснення. Музика – виразник певного настрою та емоційного стану людини. Засоби виконання музичного вирішення. Шуми та їх значення у художньому вирішенні та розкритті головного змісту події. Формування творчих відносин режисера з виконавцями художньо-образних засобів.

***Практичне заняття:** Визначення темпоритму етюду за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного).*

Тема 17. Закріплення навичок роботи з виконавцями у роботі над масовими та груповими етюдами

Особливості організації сценічної дії у групових та масових режисерських етюдах. Функція режисера-організатора у роботі з виконавцями. Композиція масових мізансцен. Підпорядкування всіх учасників масової сцени одній події. Визначення персональних задач для кожного учасника події на підставі вивчення певних історико-архівних та інших інформаційних матеріалів.

Організація тематичного показу етюдів за творами образотворчого мистецтва, музичних та літературних творів.

***Практичне заняття:** Підпорядкування всіх учасників масової сцени одній події етюду.*

Розділ 5

ГОЛОВНІ РОЗДІЛИ ПОСТАНОВОЧНОГО ПЛАНУ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В РОБОТІ НАД ІНСЦЕНІВКОЮ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ

Тема 18. Обґрунтування вибору. Режисерський аналіз: автор і літературний твір. Ідейно-тематичний аналіз інсценівки літературного твору. Жанр

Постановочний план вистави – документ, що відтворює процес роботи над виставою і містить в собі порядок розміщення виконаних розділів плану. I розділ плану – режисерський аналіз драматургічного твору. II розділ плану – режисерське бачення вистави (експлікація). III розділ плану – документація.

Обґрунтування вибору твору уявляє собою переконливі мотиви, за якими режисер має намір брати до роботи саме цей твір. Мотиви обґрунтування твору – ідейно-змістовні та художні якості твору, актуальність, наявність виконавців на ролі, можливості для проведення учбової та виховної роботи у колективі на підставі роботи над цим твором – матеріальні можливості для виготовлення художнього оформлення, пошиття костюмів та ін.

Автор і літературний твір для майбутньої інсценівки

Біографія драматурга. Факти життя та творчості автора, що визначили певний напрям його творчості, сприяли тематиці творів. Система поглядів, що сформувалися під впливом конкретних історичних та соціально-економічних умов. Особливості творчості. Проблематика його творів.

Ідейно-тематичний аналіз інсценівки літературного твору

Тема – проблема, яку порушує автор у творі. Ідея – головна думка, яку стверджує автор п'єси. Конфлікт – сутичка за головним питанням, за проблемою. Дія та контрдія як дві тенденції розвитку конфлікту. Розташування головних дійових осіб за конфліктом. Жанр та характер драматургічного твору.

Тема 19. Дійовий аналіз інсценівки. Архітектоніка.

Літературно-сценічна історія твору. Іконографічний матеріал

Визначення подій за класифікацією – початкова подія, головні та другорядні. Задачі дійових осіб у кожній події. Залежність розвитку логіки дії від вірно визначених подій. Задачі як практичні цілі, зумовлені конкретною подією та запропонованими обставинами.

Архітектоніка

Архітектоніка як логіка розвитку, побудови конфлікту. Головні вузли архітектоніки: експозиція викладання умов, за якими буде розвиватися дія; зав'язка – перша сутичка за темою, зародження конфлікту; розвиток дії – низка подій, через які спостерігається розвиток конфлікту до його найвищої точки; кульмінація – найвища точка розвитку конфлікту – подія, у якій вирішується доля теми; розв'язка – вирішення конфлікту, розв'язання теми твору. Відзнаки композиції – побудови твору – від архітектоніки, побудови розвитку конфлікту.

Літературно-сценічна історія твору

Історія написання художнього твору як прагнення автора висловити з найбільшою переконливістю порушену тему. Вплив історичних та життєвих умов на розвинення теми твору. Сценічна історія як своєрідність тлумачення твору через специфічні умови суспільного та політичного життя. Вплив соціально-економічних та історичних умов на тлумачення драматургічного твору.

Іконографічний матеріал

Драматургічний твір як відбиток конкретного життя у конкретних соціально-економічних та історичних умовах. Своєрідність поведінки людини, її положення у суспільстві та відносин з іншими людьми як відбиток у творі конкретних життєвих умов, притаманних певному часу. Значення вивчення іконографічного матеріалу у створенні правдивих умов існування виконавців на сцені. Оформлення інформаційного матеріалу.

***Практичне заняття:** На конкретному прикладі визначити архітектоніку художнього твору.*

Тема 20. Режисерське бачення вистави за інсценівкою літературного твору (експлікація). Спрямованість. Надзавдання та наскрізна дія. Система образів. Інтерпретація дії. Атмосфера і темпоритм.
Режисерське бачення вистави як суб'єктивне трактування драматичного

твору в художньо-образній трансформації. **Експлікація** – короткий письмовий супровід художнього твору, що містить пояснення та оцінку даного історично-художнього явища. Експлікація як розкриття логіки та послідовності режисерського бачення вистави. Визначення **надзавдання** як життєво важливої практичної цілі, заради якої здійснюється конкретна вистава. Зумовленість надзавдання проблемами сьогодення, історичними та суспільно-політичними умовами життя. **Наскрізна дія** як шлях здійснення надзавдання. Визначення засобів, за допомогою яких режисер здійснюватиме у практичній роботі наскрізну дію. Зерно як почуття, що об'єднує постановника, творчий колектив та глядача під час творчого акту. Зумовленість визначення зерна вистави світоглядом та ставленням режисера до проблем сучасності.

Система образів. Дійові особи п'єси як виразники різних позицій у ставленні до проблеми твору. Розподіл їх за участю у конфлікті. Написання характеристик дійових осіб як обов'язкова умова розуміння кожної окремої особи та її позиції у боротьбі за вирішення конфлікту. Розробка характеристики дійової особи. Зміст характеристики. Значення ставлення до конфлікту та надзавдання, наскрізної дії та зерна дійової особи на визначення її позиції у системі образів.

Інтерпретація дії як тлумачення драматургічного твору. Розподіл вистави на "режисерські епізоди" та його значення в інтерпретації дії. Ідейно-змістовний акцент (ІЗА) як головний засіб висловлення інтерпретації дії. Визначення дійової особи, яка веде сцену. Темпоритм, атмосфера, світло, шумове та музичне оформлення, просторове та пластичне вирішення вистави, художнє оформлення як засоби втілення ідейно-змістовного акценту.

Атмосфера як звуко-зорове середовище, в якому відбувається сценічна дія. Розуміння атмосфери не як зовнішньо-формального компоненту театральної вистави, а як компоненту, що пронизує і наповнює всю структуру інсценівки. Виникнення атмосфери через виявлення взаємодії особи з оточуючими людьми і навколишньою обстановкою за допомогою відповідної організації сценічного простору, кольору, світла, музики, шумів, матеріалу декорацій та одягу сцени. Визначення різновидів атмосфери інсценівки. Темп як швидкість з якою відбувається розвиток дії в п'єсі. Ритм як співвідношення тривалості основних складових частин руху, характеристика динаміки дії.

Тема 21. Художньо-образне та музично-шумове вирішення вистави за інсценівкою літературного твору.

Розповідь про загальні художні риси майбутньої вистави

Художньо-образне вирішення вистави як один із засобів реалізації ідейного змісту вистави. Принципи художнього оформлення вистави: натуралістичне, ілюзорне, фрагментарне ("у сукнях" та концертне), умовне, абстрактне просторове бачення вистави. Світлове вирішення. Використання системи декорацій для висловлення ідейного змісту вистави.

Значення музичного та шумового оформлення вистави у розкритті ідейного змісту вистави. Принципи музичного оформлення (оригінальне складання, підбір). Типи музики: сюжетна та сюжетно-образна. Змістові навантаження музики (що супроводжує дію, ілюструє її, контрастує до неї, має

самостійне значення і виконує функцію дійової особи тощо). Застосування різних засобів виконання шумових ефектів та музичного супроводження.

Розповідь про художні риси майбутньої вистави як здібність режисера не тільки художньо мислити, але й логічно, переконливо, емоційно розповісти про своє творче бачення п'єси. Відзнаки розповіді про сюжет п'єси, розповіді про використання технічних засобів у виставі.

Тема 22. Документація

Документи як відтворення практичної роботи режисера над виставою. Режисерський примірник п'єси (головні частини та їх значення у роботі над виставою). Ескізи (їх оформлення та значення у роботі над режисерською розробкою бачення вистави) і партитури світового та музично-шумового оформлення вистави, їх складання та значення. Графік роботи над виставою (принцип розробки графіку та його значення у організації творчої та технічної роботи колективу). Розробка рекламної продукції, її виготовлення та розповсюдження.

Розділ 6

ЗАСТОЛЬНИЙ ПЕРІОД ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ У РОБОТІ НАД ІНСЦЕНІВКОЮ

Тема 23. Інсценізація літературного твору: правила та вимоги.

Принцип вибору твору для інсценізації

Основні вимоги щодо літературного твору, запропонованого для інсценізації. Аналіз твору за його дійовими якостями. Ідейна спрямованість твору та актуальність його проблеми. Наявність виконавців у колективі для здійснення творчого задуму у роботі над інсценівкою. Головні задачі учбової та суспільно корисної роботи у колективі та за його межами роботи, що зумовлені вибраним для роботи твором.

Збереження авторської неповторності твору, його стильових та ідейних особливостей. Побудова логічно розвиненої невинної дії. Побудова діалогу як форми викриття конфлікту твору. Використання оповідального тексту для написаного діалогу для створення логічної дії. Додержування едностей місця, часу, дії.

***Практичне заняття:** Побудова діалогу як форми викриття конфлікту твору.*

Тема 24. Опанування методикою роботи режисера з виконавцями над аналізом літературного твору

Прищеплення потреби кожного учасника брати безпосередню участь у перетворенні оповідального твору у драматургічний. Обговорення правильності визначених подій за методикою дійового аналізу. Розвинення необхідного всебічного аналізу та обговорення роботи кожного учасника як неодмінної умови створення здорового психологічного клімату та творчої атмосфери. Засоби залучення до активної роботи. Виховання прагнення і здібностей у кожного

учасника самостійно проводити роботу з виконавцями за будь-яким розділом.

Практичне заняття: Використання засобів залучення до активної роботи учасників інсценівки.

Тема 25. Ідейно-тематичний аналіз інсценівки за літературним твором

Дійовий аналіз як основа для визначення ідейно-тематичного аналізу інсценівки за літературним твором. Висловлення теми, конфлікту та ідеї через події інсценівки. Практичне втілення конфлікту у відносинах між дійовими особами. Створення додаткових подій, яких не вистачає в літературному творі для логічної побудови конфлікту. Визначення головних подій та їх значення у побудові розвитку конфлікту.

Практичне заняття: Практичне втілення конфлікту у відносинах між дійовими особами.

Тема 26. Архітектоніка інсценівки. Жанр

Композиція та архітектоніка у інсценівці. Розуміння архітектоніки як логіки розвитку конфлікту, композиції як логіки художньо-образної побудови твору. Розуміння жанру як точки зору на поставлену автором у творі проблему. Вплив жанру на використання художніх засобів.

Практичне заняття: Режисерські проби інсценівки на сценічному майданчику. Визначення жанру інсценівки.

Тема 27. Дійовий аналіз інсценівки за літературним твором

Осягнення ідейного змісту інсценівки. Визначення подій у літературному творі. Побудова логічної послідовності подій. Визначення задач дійових осіб у подіях. Перевірка правильного визначення подій за методом дійового аналізу (імпровізації та етюди за ситуацією літературного твору). Розвинення навичок спілкування. Розуміння взаємовідносин між дійовими особами та їх втілення у діалозі. Виховання навичок самостійної роботи режисера з виконавцями.

Практичне заняття: Імпровізації та етюди за ситуацією літературного твору.

Розділ 7

ПЛАНУВАЛЬНИЙ ПЕРІОД ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ У РОБОТІ НАД ІНСЦЕНІВКОЮ

Тема 28. Розробка режисерського задуму інсценівки у планувальний період

Розуміння надзавдання як життєво важливої практичної мети, в ім'я якої ставиться вибрана інсценівка, у практичній роботі з виконавцями. Вплив світогляду, культури та моральних якостей режисера на визначення задуму вистави за інсценівкою літературного твору. Формалізм і щирість у визначенні режисерського задуму, та його вплив на результативність практичної роботи режисера. Методика визначення спрямованості вистави за інсценівкою

літературного твору. Зерно інсценівки як режисерський біль, через який режисер зупинив свій вибір саме на цьому творі. Висловлення зерна інсценівки.

***Практичне заняття:** Подальша практична робота над режисерським задумом вистави за інсценівкою літературного твору.*

Тема 29. Інтерпретація дії.

Пластичне та просторове вирішення інсценівки

Практичне розуміння ідейно-змістовного акценту як тлумачення драматургічного твору. Визначення головного змісту події відносно до визначеного надзавдання. Розуміння у практичній роботі ідейно-змістовного акценту (ІЗА) як найважливішого засобу висловлення тлумачення драматургічного твору. Актор – найголовніший засіб для режисера, за допомогою якого він здійснює втілення ІЗА. Ідейно-змістові акценти – шлях досягнення надзавдання, тобто наскрізна дія. Свобода творчості та свавілля. Неприпустимість тлумачення твору в супереч авторському розумінню проблеми та ідеї. Етика відносин режисера до авторського твору. Розуміння мізансцени як засобу висловлення режисерської думки. Залежність мізансцени від жанру та стилю твору. Розуміння у практичній роботі побудови мізансцени, яка відповідала б головному змісту події. Композиція мізансцени. Головні закони мізансцени та їх дотримання у практичній роботі. Використання системи мізансценування в інсценівці.

Робота з виконавцями над виправданням художньо-образних мізансцен.

***Практичне заняття:** Використання системи мізансценування в інсценівці літературного твору.*

Тема 30. Використання засобів художньо-образної виразності у режисерському задумі інсценівки

Актор – найголовніша фігура передачі та втіленні режисерського задуму: робота з актором над його розумінням. Використання мізансценування, темпоритму, атмосфери, світла для втілення ідейно-змістовного акценту. Підпорядкування всіх засобів сценічної виразності створенню умов для доцільного існування актора у заданих умовах та досягненню точного втілення надзавдання вистави.

***Практичне заняття:** Використання темпоритму, атмосфери, світлового та музично-шумового оформлення у практичній реалізації ідейно-змістовного акценту події.*

Розділ 8

ВТІЛЕННЯ РЕЖИСЕРСЬКОГО ЗАДУМУ ІНСЦЕНІВКИ У ВИПУСКНИЙ ПЕРІОД

Тема 31. Придбання навичок самостійної роботи з виконавцями над втіленням режисерського задуму у випускний період

Розвиток навичок самостійно вести роботу над інсценівкою: проводити дійовий та ідейно-тематичний аналізи, розглядати проблеми щодо визначення

спрямованості інсценівки, тлумачення твору через ІЗА. Прищеплення навичок проводити роботу за планом, а не стихійно. Перевірка результатів творчої роботи з виконавцями. Професійність зауважень режисера до виконавців. Етика висловлень зауважень виконавцям, відносин між режисером та виконавцями.

***Практичне заняття:** Перевірка результатів творчої роботи з виконавцями.*

Тема 32. Корегування інсценівки відповідно з розробкою режисерського задуму

Створення інсценівки – творчий процес, що приводить до виникнення нового драматургічного твору. Вплив авторської думки на **автора** інсценівки і подальший розвиток розуміння твору та емоційного сприйняття його режисером. Свавілья як наслідок відсутності достатньої культури у режисера та невірною розуміння твору, перекручування його **змісту**. Розвиток уміння перевіряти зроблений аналіз та задум інсценівки і підпорядковування творчого задуму доцільним пошукам та засобам його реалізації.

***Практичне заняття:** Розвиток уміння перевіряти зроблений аналіз інсценівки літературного твору.*

Тема 33. Організація показу практичної роботи

Принцип вибору інсценівок для показу – виконання у повному обсязі учбової роботи на високому рівні. Складання програми показу інсценівок як творчого звіту або проведення тематичного вечора. Розподіл обов'язків між членами колективу щодо підготовки вечора. Організаційна робота (оповіщення глядачів, підготовки приміщення, організація чергування тощо).

***Практична робота:** Складання програми показу інсценівок як творчого звіту.*

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ, ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Завдання до практичних, індивідуальних занять та самостійної роботи студентів

РОЗДІЛ 1 ОСВОЄННЯ ЕЛЕМЕНТІВ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У РОБОТІ НАД ВПРАВАМИ ТА ЕТЮДАМИ

Тема 1. Театр як творчий процес.

Система К. С. Станіславського та її значення у розвитку професійного театрального мистецтва

Самостійна робота студентів: Розглянути виникнення «системи» як об'єктивний процес розвитку театру та становлення науки про театральне мистецтво.

Мета: Розглянути систему К. С. Станіславського як підсумок досягнень

російської театральної школи ХХ ст. та її вплив на світове театральне мистецтво.

Завдання:

1. Розглянути об'єктивні закономірності художньої творчості.
2. Засвоїти сутність методу фізичних дій.
3. Навести приклади розвитку системи Станіславського сучасними театральними діячами та педагогами.

Література: [1; 3; 16; 57; 60; 61; 62]

Тема 2. Елементи сценічної дії: а) фізична свобода та сценічне самопочуття; темп та ритм; б) пам'ять фізичних дій; в) сценічна увага; г) сценічна віра; д) емоційна пам'ять та уявлення

Самостійна робота студентів: Скласти комплекс вправ для розвинення вміння відчувати своє тіло, володіти ним.

Мета: Засвоїти головні елементи сценічної дії.

Завдання:

1. Знати засоби створення сценічного самопочуття.
2. З'ясувати як пов'язані між собою темп та ритм.
3. Розглянути ритм як характеристику внутрішніх ознак розвитку дії, а темп як характеристику зовнішніх ознак розвитку дії.

Практичне заняття: Приклади вправ на розвиток пам'яті фізичних дій.

Мета: Навчитися спостерігати, запам'ятовувати зорові, дотикові, слухові відчуття.

Питання:

1. Яке значення має логіка поведінки через вправи на пам'ять фізичних дій?
2. Що таке сценічна віра та сценічне уявлення?
3. Які необхідні умови успішного освоєння вправ з акторської майстерності?
4. Що таке ритм?
5. Що таке темп?

Література: [3; 5; 11; 16; 27; 35; 45; 53; 58; 68; 72; 76]

Тема 3. Спілкування та взаємодія.

Спілкування як процес. Умови виникнення спілкування

Самостійна робота студентів: Зрозуміти на життєвих прикладах природу спілкування між людьми.

Мета: Засвоїти, що етюд це найкраща форма опанування навичками спілкування.

Завдання:

1. З'ясувати сутність спілкування в умовах запропонованих обставин дії.
2. Розібрати спілкування як процес взаємодії між людьми у боротьбі за досягнення своєї мети.

Практичне заняття: Визначення на прикладах послідовності процесу спілкування.

Мета: Зрозуміти умови виникнення уваги, пошуки об'єкту уваги, привертання уваги до себе, передачу інформації, оцінку, виникнення нової мети.

Питання:

1. Що таке спілкування?
2. Які види передачі інформації існують?
3. Що таке мета у процесі спілкування?
4. Яке значення всіх елементів сценічної дії у реалізації процесу спілкування?

Література: [3; 6; 10; 11; 16]

Тема 4. Розробка комплексу вправ для тренінгу з акторського мистецтва

Самостійна робота студентів: Розробка конкретних вправ на розвинення окремих елементів за поданими прикладами.

Мета: Засвоєння тренінгу як необхідної умови для створення відповідного сценічного самопочуття.

Завдання:

1. З'ясувати сутність принципу розробки комплексу вправ – від простого до складного.
2. Обґрунтувати послідовність використання комплексу різних вправ.
3. Підпорядкувати окремі елементи тренінгу у композиційній єдності.

Практичне заняття: Показ практичних вправ для тренінгу з акторського мистецтва.

Мета: Виконання різноманітних видів робіт у процесі підготовки показу вправ.

Питання:

1. Яке значення має розуміння колективності в організації /показі творчих робіт?
2. Чи повинно бути виховане почуття особистої відповідальності за результат показу?

Література: [1; 4; 11; 16; 45; 53; 58; 76]

**РОЗДІЛ 2
ОПАНУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАМИ СЦЕНІЧНОЇ ДІЇ
У РОБОТІ НАД СЦЕНІЧНИМИ ЕТЮДАМИ****Тема 5. Сценічний етюд та його значення у розвитку акторських навичок**

Самостійна робота студентів: Побудова сюжету етюду від початку через розвиток і до фіналу події, про яку йдеться в епізоді.

Мета: Засвоїти сутність етюду як найвищої форми вправи на розвинення всіх елементів сценічної дії.

Завдання:

1. Обґрунтувати тему, що закладена в етюді.
2. Написати фабулу етюду.
3. Визначитися з подіями у етюді.
4. Виписати послідовні обставини етюду.

Практичне заняття: Складання сценічного етюду на майданчику.

Мета: Засвоїти, що послідовне, логічне, виправдане життя та поведінка

людини у запропонованих обставинах – умова, яка вимагає від виконавця володіння всіма елементами сценічної дії.

Питання:

1. Як змінюються дії людини у різних запропонованих обставинах?
2. Чи повинна бути логіка дій в етюді?

Література: [1; 4; 11; 27; 45; 53; 58; 76]

Тема 6. Ідейно-тематичний аналіз етюду. Поняття про тему, конфлікт та ідею етюду

Самостійна робота: Розібрати етюд як драматургічну форму з відповідними до цього ознаками.

Мета: Зрозуміти тему, ідею, конфлікт етюду.

Завдання:

1. Визначити тему як головну проблему, яку порушує автор етюду.
2. Визначити ідею – головну думку, що стверджує автор розвитком конфлікту етюду.
3. З'ясувати особливості конфлікту етюду.
4. Створити ідейно-тематичний аналіз етюду.

Практичне заняття: Робота над пластикою, музикою, світлом з метою розкриття ідейного змісту етюду на сценічному майданчику.

Мета: Зрозуміти доцільність використання засобів художньої виразності та їх вплив на розвиток дії етюду.

Питання:

1. Що таке тема, на яке питання це поняття відповідає?
2. Які використовуються засоби художньої виразності?
3. Яку роль відіграє конфлікт у етюді?

Література: [3; 4; 5; 9; 11; 23; 33; 44; 45; 48; 49]

Тема 7. Поняття про дію та засоби її реалізації в етюді.

Розвиток навичок органічної дії в роботі над сценічним етюдом

Самостійна робота: Письмовий аналіз виконання вправи та етюду.

Мета: Засвоїти процес дії як цілеспрямоване, активне, вольове прагнення досягти поставленої мети, а не механічного руху на сцені.

Завдання:

1. Розглянути зародження дії, її розвиток та закінчення й відтворення цього процесу в сюжеті.
2. Визначити залежність логіки поведінки, правдивості та переконливості від досконалості володіння всіма елементами сценічної дії.
3. Розглянути зародження конфлікту, його розвиток та закінчення в відтворення цього процесу в сюжеті.

Практичне заняття: Ускладнення запропонованих обставин у вправі на пам'ять фізичних дій.

Мета: Засвоїти, що загострення боротьби із запропонованими обставинами – умова виникнення конфлікту.

Питання:

1. Що таке дія?
  2. Які засоби реалізації дії в етюді?
  4. Яка значення має дотримання єдності місця, часу та дії в етюді?
- Література: [3; 4; 5; 11; 27; 53; 58; 74; 76]

**Тема 8. Закріплення навичок сценічного існування
у групових та масових етюдах**

Самостійна робота: Аналіз виконання вправи та етюду.

Мета: З'ясувати суттєві відзнак між засобами розвинення виконавських навичок та опанування елементами сценічної дії.

Завдання:

1. Ускладнити запропоновані обставини у вправах па пам'ять фізичних дій.
2. Загострити боротьбу із запропонованими обставинами у вправі або етюді.
3. Визначити тему, що зумовлена конфліктом етюду.
4. Засвоїти роботу над збереженням зон мовчання в етюді.

Практичне заняття: Показ етюдів.

Мета: Дотримання єдності місця, часу та дії в етюді, створення умов для виникнення органічної поведінки людини.

Питання:

1. Що є головним у сценічному етюді?
  2. Що є головною умовою для виникнення конфлікту в етюді?
- Література: [4; 5; 10; 11; 16; 27; 33; 45; 76]

**РОЗДІЛ 3
ОВОЛОДІННЯ ОСНОВАМИ РЕЖИСУРИ
В РОБОТІ НАД ЕТЮДАМИ ЗА ХУДОЖНІМ ТВОРОМ
(ЛІТЕРАТУРНИМ /ОБРАЗОТВОРЧИМ /МУЗИЧНИМ)**

**Тема 9. Принцип вибору теми режисерського етюду за художнім твором
(літературним /образотворчим /музичним)**

Самостійна робота: Виявлення наявності конфлікту у запропонованій темі етюду або художньому творі.

Мета: З'ясувати сутність конфлікту.

Завдання:

1. Перевірити відповідність етюду вимогам єдності дії, часу та місця.
2. Виявити ідейні та художні якості у запропонованому етюді.

Практичне завдання: На практиці вибрати художній твір для розробки етюду за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного).

Мета: Зрозуміти необхідність наявності чітко висловленого драматургічного конфлікту в етюді.

Питання:

1. Які умова для створення виправданого мовчання в етюді?
2. Чи можна використовувати слова в етюді за темою художнього твору (літературного / образотворчого /музичного)?

Література: [4; 5; 10; 11; 27; 33; 45; 76]

Тема 10. Особливості роботи над етюдом за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Самостійна робота: Відбір матеріалу для роботи над етюдом за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного).

Мета: Розглянути ознаки драматургії в етюді.

Завдання:

1. Перевірити наявність теми, конфлікту, ідеї в етюді за художнім твором.
2. Розглянути необхідну кількість подій, через які відтворюється ідейно-тематичний зміст етюду.
3. З'ясувати тематичний зміст твору.

Практичне заняття: Відбір матеріалу для роботи над етюдом за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного) (прослуховування музичного, літературного та перегляд образотворчих матеріалів для створення режисерського задуму етюдів).

Мета: Допомогти студентові визначитись у правильності вибору матеріалу.

Питання:

1. Які умови для створення зон виправданого мовчання?
2. Чи потрібно дотримуватися єдності дії, місця та часу при відборі матеріалу для створення етюду за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного) і чому?

Література: [4; 5; 10; 11; 27; 33; 45; 76]

Тема 11. Складання сюжету етюду за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Самостійна робота: Визначення ланки подій у вибраному етюді за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного).

Мета: Засвоїти, що подія – це вчинок, явище або факт, які впливають на розвиток дії та визначають задачі й взаємовідносини дійових осіб.

Завдання:

1. Визначте основні та другорядні події у запропонованому етюді.
2. Побудова сюжету за подіями.

Практичне заняття: У процесі створення етюду визначити логічні помилки у події етюду за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного).

Мета: Логіка – основа створення подій в етюді.

Питання:

1. Яке значення мають головні та другорядні події у побудові сюжету етюду?
2. Скільки повинно бути подій в етюді?

Література: [4; 5; 10; 11; 27; 33; 45; 76]

РОЗДІЛ 4
РОЗРОБКА ТА ВТІЛЕННЯ
РЕЖИСЕРСЬКОГО ЗАДУМУ ЕТЮДУ ЗА ХУДОЖНІМ ТВОРОМ
(ЛІТЕРАТУРНИМ /ОБРАЗОТВОРЧИМ /МУЗИЧНИМ)

Тема 12. Розробка режисерського аналізу та задуму етюду

Самостійна робота: Складання сюжету етюду за художнім твором.

Мета: Засвоїти режисерську розробку етюду.

Завдання:

1. Створити дійовий та ідейно-тематичний аналізи етюду за темою художнього твору.

2. Визначити події, тему, конфлікт та ідею етюду.

3. Знати основні змістові елементи постановочного плану етюду.

Практичне заняття: Розробка елементів режисерського бачення етюду: визначення спрямованості, ідейно-змістовних акцентів та засобів реалізації режисерського етюду.

Мета: Зрозуміти основні елементи режисерського бачення етюду.

Питання:

1. Що таке ідейно-тематичний аналіз етюду за темою художнього твору?

2. Що таке дійовий аналіз етюду за темою художнього твору?

Література: [4; 10; 11; 27; 33; 45]

Тема 13. Ідейно-тематичний аналіз етюду: тема, конфлікт, ідея, жанр.

Здійснення ідейно-тематичного аналізу в роботі з виконавцями

Самостійна робота студентів: Виявлення теми, конфлікту та ідеї етюду через низку подій.

Мета: Визначити взаємозв'язок між сюжетом та ідейно-тематичним змістом етюду.

Завдання:

1. Виявити низку подій етюду.

2. Визначити сюжет етюду.

Практичне заняття: Формування відносин між режисером та виконавцями під час творчого процесу – роботи над етюдом.

Мета: Засвоїти, що бездоганне виконання учасниками етюду режисерських вказівок та зауважень – необхідна умова перевірки точності виконання ідейно-тематичного та дійового аналізу етюду та його режисерського задуму.

Питання:

1. Що необхідно учасникам етюду знати у процесі репетиції?

2. Як учасники можуть допомагати у створенні етюду?

Література: [4; 5; 6; 7; 12; 21; 25; 26; 29; 32; 33; 38; 39; 52; 64; 68; 73]

Тема 14. Спрямованість етюду: надзавдання, наскрізна дія етюду та їх здійснення у практичній роботі з виконавцями

Самостійна робота: Режисерська розробка етюду – складання сюжету за художнім твором.

Мета: Розробка елементів режисерського бачення етюду: визначення спрямованості, ідейно-змістовних акцентів та засобів реалізації режисерського задуму.

Завдання:

1. Визначити тему етюду як головної проблеми, що порушує автор у своєму творі (етюді).

2. З'ясувати конфлікт через зіткнення проблеми в етюді.

Практичне заняття: Режисерська розробка конкретного етюду на сценічному майданчику.

Мета: З'ясувати режисерську мету, заради якої здійснюється постановка вигаданого етюду.

Питання:

1. Позначте ідейно-змістові акценти в етюді.

2. Підпорядкуйте елементи художньої виразності розкриттю головної мети режисера.

Література: [33; 64; 68; 72; 73]

Тема 15. Пластичне та просторове вирішення етюду за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Самостійна робота студентів: Використання просторової та пластичної виразності етюду за художнім твором.

Мета: Засвоїти, що правильна організація дії у просторі – необхідна умова змістовного та художньо-образного вирішення етюду.

Завдання:

1. Аналіз пластичних та просторових рішень картин відомих художників.

2. Схематично зобразити розташування дійових осіб на сцені.

3. Засвоїти просторове та пластичне бачення за допомогою заданих за темою композицій.

Практичне заняття: Визначення в етюді складових – темпоритму, атмосфери, музики та шумів, світла, костюмів – для розкриття ідейно-художнього змісту етюду.

Мета: Розглянути зовнішні та внутрішні ознаки розвитку дії в їх практичному використанні.

Питання:

1. Що таке атмосфера?

2. Які бувають засоби виконання музичного вирішення? Шуми та їх значення у художньому вирішенні та розкритті головного змісту події.

Література: [2; 3; 6; 7; 8; 10; 11]

Тема 16. Елементи художньої виразності та їх роль у розкритті ідейного змісту етюду за художнім твором (літературним /образотворчим /музичним)

Самостійна робота: Виявлення ідейно-художнього змісту етюду.

Мета: Зрозуміти зовнішні та внутрішні ознаки розвитку дії і їх використання у практичній роботі.

Завдання:

1. Визначити основні елементи художньої виразності етюду.
2. Провести індивідуальні репетиції з виконавцями етюду.

Практичне заняття: Визначення темпоритму етюду за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного).

Мета: Створення емоційного змісту події.

Питання:

1. Що таке темпоритм?
2. Які основні елементи художньої виразності етюду?
3. Якого типу буває музичного вирішення етюду?

Література: [2; 3; 6; 7; 8; 10; 11]

Тема 17. Закріплення навичок роботи з виконавцями у роботі над масовими та груповими етюдами

Самостійна робота: Особливості організації сценічної дії у групових та масових режисерських етюдах.

Мета: Засвоєння студентами функцій кожного з учасників етюду.

Завдання:

1. Схематично зобразити композицію масових мізансцен.
2. Визначити персональні задачі для кожного учасника події на підставі вивчення певних історико-архівних та інших інформаційних матеріалів.

Практичне заняття: Підпорядкування всіх учасників масової сцени одній події етюду.

Мета: Засвоїти, що всі учасники етюду повинні органічно діяти в етюді.

Питання:

1. Які функції режисера-організатора у роботі з виконавцям?
2. Що таке композиція етюду?
3. Як працювати з історико-архівними та іншими інформаційних матеріалами?

Література: [4; 7; 8; 10; 11; 29; 37; 39]

РОЗДІЛ 5

ГОЛОВНІ РОЗДІЛИ ПОСТАНОВОЧНОГО ПЛАНУ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ В РОБОТІ НАД ІНСЦЕНІВКОЮ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ

Тема 18. Обґрунтування вибору.

Режисерський аналіз: автор і літературний твір.

Ідейно-тематичний аналіз інсценівки літературного твору. Жанр

Самостійна робота студентів: Виписати схему постановочного плану. Вивчити біографію драматурга. Проробити ідейно-тематичний аналіз інсценівки літературного твору.

Мета: Зрозуміти, що постановочний план вистави – документ, який відтворює процес роботи над виставою. З'ясувати факти життя та творчості автора, що визначили певний напрям його діяльності, сприяли тематиці творів.

Зрозуміти, що дія та контрдія – дві тенденції розвитку конфлікту.

Завдання:

1. Розглянути всі розділи постановочного плану – режисерський аналіз драматургічного твору; режисерське бачення вистави (експлікація); документація.

2. Зрозуміти підставу написання твору автором.

3. Визначити події за класифікацією – початкова подія, головні та другорядні.

Література: [7; 27; 33; 37; 39; 72; 73; 76]

Тема 19. Дійовий аналіз інсценівки літературного твору. Архітектоніка.

Літературно-сценічна історія твору. Іконографічний матеріал

Самостійна робота студентів: Вивчити історію написання художнього твору.

Мета: Зрозуміти вплив історичних та життєвих умов на розвиток теми твору.

Завдання:

1. Засвоїти значення вивчення іконографічного матеріалу у створенні правдивих умов існування виконавців на сцені.

2. Оформити інформаційний матеріал літературного твору.

Практичне заняття: Визначення архітектоніки художнього твору на конкретних прикладах

Мета: Зрозуміти основні компоненти архітектоніки художнього твору.

Питання:

1. Що таке архітектоніка?

2. Що таке іконографічний матеріал?

Індивідуальне заняття: Написання дійового аналізу інсценівки літературного твору. Робота над літературно-сценічною історією твору та з іконографічним матеріалом.

Література: [2; 7; 8; 11; 12; 27; 29]

Тема 20. Режисерське бачення вистави за інсценівкою літературного твору (експлікація). Спрямованість. Надзавдання та наскрізна дія.

Система образів. Інтерпретація дії. Атмосфера і темпоритм.

Самостійна робота студентів: Складення письмової експлікації художнього твору.

Мета: Зрозуміти суб'єктивне тлумачення драматургічного твору та шляхи його здійснення у практичній роботі.

Завдання:

1. Визначити зерно образу вистави за інсценівкою.

2. Визначити спрямованості інсценівки за літературним твором.

3. Засвоїти засоби, за допомогою яких режисер здійснюватиме у практичній роботі наскрізну дію;

4. Розробити характеристики дійової особи.

5. Визначити ідейно-змістовний акцент інсценівки літературного твору

Література: [2; 7; 8; 10; 11; 12; 27; 29; 30; 34; 38]

Тема 21. Художньо-образне та музично-шумове вирішення.

Розповідь про загальні художні риси майбутньої вистави

Самостійна робота студентів: визначити художньо-образне та музично-шумове вирішення вистави за інсценівкою літературного твору як один із засобів реалізації ідейного змісту вистави.

Мета: Зрозуміти принципи художнього та музичного оформлення вистави.

Завдання:

1. Схематично зобразити просторове бачення вистави за інсценівкою літературного твору.
2. Розробити світлове вирішення за інсценівкою літературного твору.
3. Засвоїти використання системи декорацій для висловлення ідейного змісту вистави за інсценівкою літературного твору.
4. Розробити сюжетно-образну музику вистави за інсценівкою літературного твору.
5. Розробити шумове оформлення вистави за інсценівкою літературного твору.
6. Навести приклади принципів художнього оформлення.

Література: [2; 7; 8; 10; 11; 12; 20; 36; 48; 49]

Тема 22. Документація

Самостійна робота: Створення графіку репетицій інсценівки. Створення режисерського екземпляру інсценівки.

Мета: Зрозуміти, що графік репетицій та режисерський екземпляр інсценівки – головні документи режисери при роботі над втіленням режисерського задуму інсценівки.

Завдання:

1. Розробити ескізи костюмів та оформлення відповідно режисерської розробки бачення вистави.
2. З'ясувати сутність партитури світового та музично-шумового оформлення вистави.

2. Скласти графік роботи над виставою.

Література: [2; 7; 8; 10; 11; 12; 20; 36; 68; 73]

РОЗДІЛ 6 ЗАСТОЛЬНИЙ ПЕРІОД ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ У РОБОТІ НАД ІНСЦЕНІВКОЮ

Тема 23 Інсценізація літературного твору: правила та вимоги.

Принцип вибору твору для інсценізації

Самостійна робота: Аналіз літературного твору за його дійовими якостями.

Мета: Зрозуміти основні вимоги щодо літературного твору, запропонованого для інсценізації.

Завдання:

1. Визначити ідейну спрямованість твору та актуальність його проблеми.
2. Визначити принципи вибору твору для інсценізації.

Практичне заняття: Побудова діалогу як форми викриття конфлікту твору.

Мета: Використання оповідального тексту для написаного діалогу, що його не вистарчає для створення логічної дії/

Питання:

1. Які існують правила та вимоги для інсценізації літературного твору?
2. За якими принципами проходить відбір літературного твору для інсценізації?

Література: [2; 37; 39; 64; 68; 73; 74; 77]

Тема 24. Опанування методикою роботи з виконавцями над аналізом літературного твору

Самостійна робота: Розвинення необхідного всебічного аналізу та обговорення роботи кожного учасника як неодмінної умови створення здорового психологічного клімату та творчої атмосфери.

Мета: Прищеплення потреби у кожного учасника брати безпосередню участь у перетворенні оповідального твору у драматургічний.

Завдання:

Аналіз роботи кожного учасника інсценівки за літературним твором.

Практичне заняття: Використання засобів залучення до активної роботи учасників інсценівки.

Мета: Виховання прагнення і здібностей у кожного учасника самостійно проводити роботу з виконавцями за будь-яким розділом.

Питання:

1. Як створити творчу атмосферу на сценічному майданчику при роботі над інсценівкою за літературним твором,
2. Які бувають засоби залучення до активної роботи учасників постановки.

Література: [4; 7; 11; 37; 38; 39; 50; 51; 73]

Тема 25. Ідейно-тематичний аналіз інсценівки за літературним твором

Самостійна робота: Висловлення теми, конфлікту та ідеї через події інсценівки.

Мета: Зрозуміти, що дійовий аналіз є основою для визначення ідейно-тематичного аналізу інсценівки за літературним твором

Завдання:

1. Створити додаткові події, яких не вистачає в літературному творі для логічної побудови конфлікту.

Практичне заняття: Практичне втілення конфлікту у відносинах між дійовими особами.

Мета: Визначення головних подій та їх значення у побудові розвитку конфлікту.

Питання:

1. Як правильно провести ідейно-тематичний аналіз інсценівки за літературним твором?

2. Яке значення несе конфлікт у відносинах між дійовими особами?

Література: [38; 43; 64; 72; 73; 74; 76; 79]

Тема 26. Архітектоніка інсценівки за літературним твором. Жанр.

Самостійна робота: Композиція та архітектоніка у інсценівці.

Мета: Засвоїти розуміння архітектоніки, як логіки розвитку конфлікту, композиції як логіки художньо-образної побудови твору.

Завдання:

1. Визначити композицію інсценівки за літературним твором.
2. Визначити художньо-образну побудову інсценівки за літературним твором.

Практичне заняття: Режисерські проби інсценівки на сценічному майданчику. Визначення жанру інсценівки.

Мета: Засвоїти мізансцени інсценівки.

Питання:

1. Що таке жанр?
2. Який вплив жанру на використання художніх засобі при роботі над інсценівкою за літературним твором?

Література: [11; 38; 39; 43; 64; 72; 73; 74; 76; 79]

Тема 27. Дійовий аналіз інсценівки за літературним твором.

Застольний прогін інсценівки.

Самостійна робота: Визначення подій у літературному творі.

Мета: Засвоїти осягнення ідейного змісту інсценівки.

Завдання:

1. Побудувати логічну послідовність подій в інсценівці.
2. Визначити задачі дійових осіб у подіях.
3. Перевірити визначення подій за методом дійового аналізу.

Практичне заняття: Імпровізації та етюди за ситуацією літературного твору.

Мета: Розуміння взаємовідносин між дійовими особами та їх втілення у діалозі.

Питання:

1. Що таке ідейний зміст інсценівки літературного твору?
2. Як правильно визначити ланцюг подій у літературному творі?
3. Як правильно визначити задачі дійових осіб у подіях?

Література: [4; 7; 11; 38; 39; 43; 64; 72; 73; 74; 76; 79]

РОЗДІЛ 7

ПЛАНУВАЛЬНИЙ ПЕРІОД ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ У РОБОТІ НАД ІНСЦЕНІВКОЮ

Тема 28. Розробка та здійснення режисерського задуму інсценівки у планувальний період

Самостійна робота: Визначення надзавдання у самостійній практичній роботі з виконавцями.

Мета: Вплив світогляду, культури та моральних якостей режисера на визначення задуму вистави за інсценівкою літературного твору.

Завдання:

Розробити режисерський задуму вистави за інсценівкою літературного твору.

Практичне заняття: Подальша практична робота над режисерським задумом вистави за інсценівкою літературного твору.

Мета: Засвоєння режисерських якостей студента у практичній роботі з виконавцями

Питання:

1. Що таке зерно інсценівки?
2. Що таке режисерський задум інсценівки?

Література: [4; 6; 7; 8; 11; 38; 39; 43; 64; 72; 73; 74; 76; 79]

Тема 29. Інтерпретація дії.**Пластичне та просторове вирішення інсценівки**

Самостійна робота: Визначення головного змісту події відносно до визначеного надзавдання.

Мета: Зрозуміти зміст події відносно інтерпретації дії на сценічному майданчику.

Завдання:

1. Вибудувати логіку подій інсценівки літературного твору.
2. Визначити головні закони мізансцени.

Практичне заняття: Використання системи мізансценування в інсценівці літературного твору.

Мета: Визначення композиції мізансцен інсценівки літературного твору.

Питання:

1. Що таке ідейно-смісловий акцент?
2. Етика відношення режисера до авторського твору?
3. Хто є найголовнішим засобом для режисера при роботі над інсценівкою літературного твору?
4. Які ви знаєте типи мізансцен?
5. Які головні закони мізансцени?

Література: [4; 6; 7; 8; 11; 38; 39; 43; 64; 72; 73; 74; 76; 79]

Тема 30. Використання засобів художньо-образної виразності у режисерському задумі інсценівки

Самостійна робота: Робота з актором над його розумінням режисерського задуму інсценівки літературного твору.

Мета: Засвоїти, що актор – найголовніша фігура у передачі та втіленні режисерського задуму.

Завдання:

1. З'ясувати сутність мізансценування для втілення ідейно-змістовного акценту.
2. З'ясувати ознаки темпоритму, атмосфери для втілення ідейно-змістовного акценту.
3. Використовувати світло для втілення ідейно-змістовного акценту.

Практичне заняття: Використання темпоритму, атмосфери, світлового та музично-шумового оформлення у практичній реалізації ідейно-змістовного акценту події.

Мета: Досягненню точного втілення надзавдання інсценівки.

Питання:

1. Методи роботи над розумінням ролі актором.
2. Підпорядкування засобів сценічної виразності заданим умовам.

Література: [2; 4; 7; 10; 11; 12; 27; 29; 38]

РОЗДІЛ 8

ВТІЛЕННЯ РЕЖИСЕРСЬКОГО ЗАДУМУ ІНСЦЕНІВКИ У ВИПУСКНИЙ ПЕРІОД

Тема 31. Придбання навичок самостійної роботи з виконавцями над втіленням режисерського задуму у випускний період

Самостійна робота студентів: Розвиток навичок самостійно вести роботу над інсценівкою.

Мета: Провести дійовий та ідейно-тематичний аналізи.

Завдання:

1. Розписати тлумачення твору через ІЗА.
2. Засвоєння навичок проводити роботу над інсценівкою за планом, а не стихійно.
3. Розглянути проблеми щодо визначення спрямованості інсценівки.

Практичне заняття: Перевірка результатів творчої роботи з виконавцями.

Мета: З'ясувати професійність зауважень режисера до виконавців.

Питання:

1. Для чого потрібне висловлення зауважень виконавцям?
2. Які бувають відносини між режисером та виконавцями?

Література: [7; 38; 64; 68; 73; 78]

Тема 32. Корегування інсценівки відповідно з розробкою режисерського задуму

Самостійна робота студентів: Аналіз виконаної роботи. Обговорення типових помилок та визначення шляхів їх подолання. Остаточне оформлення постановочного плану та режисерського примірника інсценівки.

Мета: Підготовка до захисту виконаної роботи.

Завдання:

1. Розглянути подальший розвиток розуміння твору автором інсценівки.
2. Розглянути емоційне сприйняття твору режисером.
3. Дослідити виникнення нового драматичного твору.

Практичне заняття: Розвиток уміння перевіряти зроблений аналіз інсценівки літературного твору.

Мета: Засвоїти, що свавілля є наслідком відсутності достатньої культури у режисера та невірного розуміння твору, перекручування його змісту.

Питання:

1. Що таке емоційне сприйняття інсценівки літературного твору?

2. Як проводити аналіз інсценівки літературного твору?

Індивідуальне заняття:

Література: [7; 38; 64; 68; 73; 74]

Тема 33. Організація показу практичної роботи

Самостійна робота студентів: Перевірка наявності виконаної письмової роботи (постановочного плану інсценівки). Перевірка готовності до показу практичної роботи (інсценівки): наявність необхідного реквізиту, костюмів, фонограм, світлової та звукової апаратури.

Мета: Виконання у повному обсязі учбової роботи на високому рівні.

Завдання:

1. Принципи побудови і зв'язки інсценівок.
2. Організація зміни декорацій.
3. Організація сценічного простору.

Практична робота: Складання програми показу інсценівок як творчого звіту.

Мета: Розподіл обов'язків між членами колективу щодо підготовки вечора.

Питання:

Види організаційної роботи (оповіщення глядачів, підготовки приміщення, організація чергування тощо).

Література: [7; 38; 64; 68; 69; 71; 73; 74;77]

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми
1	Визначення на прикладах послідовності процесу спілкування
2	Вправи на розвиток пам'яті фізичних дій
3	Визначення на прикладах послідовності процесу спілкування
4	Показ практичних вправ для тренінгу з акторського мистецтва
5	Складання сценічного етюдів на майданчику
6	Робота над пластикою, музикою та світлом для розкриття ідейного змісту етюдів на сценічному майданчику
7	Ускладнення запропонованих обставин у вправі на пам'ять фізичних дій
8	Показ етюдів
9	Вибір художнього твору (літературного /образотворчого /музичного)

	для розробки етюдів за його темою
10	Відбір матеріалу для роботи над етюдом за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного) (прослуховування музичного, літературного та перегляд образотворчих матеріалів для створення режисерського задуму етюдів)
11	У процесі створення етюдів визначення логічних помилок у події етюдів за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного)
12	Розробка елементів режисерського бачення етюдів: визначення спрямованості, ідейно-змістовних акцентів та засобів реалізації режисерського етюдів
13	Формування відносин між режисером та виконавцями під час творчого процесу – роботи над етюдом
14	Режисерська розробка етюдів на сценічному майданчику
15	Визначення складових етюдів – темпоритму, атмосфери, музики та шумів, світла, костюмів – з метою розкриття ідейно-художнього змісту
16	Визначення темпоритму етюдів за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного)
17	Підпорядкування всіх учасників масової сцени одній події етюдів
18	Розділи постановочного плану. Режисерське бачення вистави (експлікація)
19	Визначення архітекtonіки художнього твору на конкретних прикладах
20	Складання сценічного етюдів на майданчику
21	Особливості розробки художньо-образного та музично-шумового вирішення етюдів
21	Сутність партитури світового та музично-шумового оформлення вистави. Особливості використання музики та світла
23	Побудова діалогу як форми викриття конфлікту твору
24	Використання засобів залучення до активної роботи учасників інсценівки

25	Практичне втілення конфлікту у відносинах між дійовими особами
26	Режисерські проби інсценівки на сценічному майданчику. Визначення жанру інсценівки
27	Імпровізації та етюди за ситуацією літературного твору
28	Практична робота над режисерським задумом вистави за інсценівкою літературного твору
29	Використання системи мізансценування в інсценівці літературного твору
30	Використання темпоритму, атмосфери, світлового та музично-шумового оформлення у практичній реалізації ідейно-змістовного акценту події
31	Перевірка результатів творчої роботи з виконавцями
32	Розвиток уміння перевіряти зроблений аналіз інсценівки літературного твору
33	Складання програми показу інсценівок як творчого звіту

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми
1	Розглянути виникнення «системи» як об'єктивний процес розвитку театру та становлення науки про театральне мистецтво
2	Скласти комплекс вправ для розвинення вміння відчувати своє тіло, володіти ним
3	Зрозуміти на життєвих прикладах природу спілкування між людьми
4	Розробка конкретних вправ на розвинення окремих елементів за поданими прикладами
5	Побудова сюжету етюду від початку через розвиток і до фіналу події, про яку йдеться в епізоді

6	Розібрати етюд, як драматургічну форму з відповідними до цього ознаками
7	Письмовий аналіз виконання вправи та етюду
8	Аналіз виконання вправи та етюду
9	Виявлення наявності конфлікту у запропонованій темі етюду або художньому творі
10	Відбір матеріалу для роботи над етюдом за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного)
11	Визначення ланки подій у вибраному етюді за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного)
12	Складання сюжету етюду за художнім твором
13	Виявлення теми, конфлікту та ідеї етюду через низку подій
14	Режисерська розробка етюду – складання сюжету за художнім твором
15	Використання просторової та пластичної виразності етюду за художнім твором
16	Виявлення ідейно-художнього змісту етюду
17	Особливості організації сценічної дії у групових та масових режисерських етюдах.
18	Виписати схему постановочного плану. Вивчити біографію драматурга. Проробити ідейно-тематичний аналіз інсценівки літературного твору
19	Вивчити історію написання художнього твору
20	Складання письмової експлікації художнього твору
21	Визначити художньо-образне та музично-шумове вирішення вистави за інсценівкою літературного твору як один із засобів реалізації ідейного змісту вистави
22	Створення графіку репетицій інсценівки. Створення режисерського екземпляру інсценівки
23	Аналіз літературного твору за його дійовими якостями

24	Розвинення необхідного всебічного аналізу та обговорення роботи кожного учасника як неодмінної умови створення здорового психологічного клімату та творчої атмосфери
25	Висловлення теми, конфлікту та ідеї через події інсценівки
26	Композиція та архітектоніка у інсценівці
27	Визначення подій у літературному творі
28	Визначення надзавдання у самостійній практичній роботі з виконавцями
29	Визначення головного змісту події відносно до визначеного надзавдання
30	Робота з актором над його розумінням режисерського задуму інсценівки літературного твору
31	Розвиток навичок самостійно вести роботу над інсценівкою
32	Аналіз виконаної роботи. Обговорення типових помилок та визначення шляхів їх подолання. Остаточне оформлення постановочного плану та режисерського примірника інсценівки
33	Перевірка наявності виконаної письмової роботи (постановочного плану інсценівки). Перевірка готовності до показу практичної роботи (інсценівки): наявність необхідного реквізиту, костюмів, фонограм, світлової та звукової апаратури

6. Методичні вказівки до організації самостійної роботи студентів

Метою методичних вказівок щодо самостійного вивчення дисципліни і підготовки до перевірки знань є забезпечення ефективності самостійної роботи студентів – формування термінологічної компетентності та аналітичного мислення. Самостійна робота зумовлена певною тематикою і кругом контрольних питань для оцінки якості освоєння дисципліни.

Самоперевірка та об'єктивна оцінка студентом своєї підготовленості спирається на практичне освоєння ключових позицій курсу, що сприяють встановленню зв'язку між театральною теорією і сценічною практикою:

- ✓ *Роль режисера в театральному процесі.*

Характеристика базових понять «культура», «театр», «художній образ», «спектакль», «глядач», «режисер», «актор», «режисерський задум».

Етичні засади режисерського справи, цивільне та громадське призначення театру, зв'язок театру з життям, звернення театру до актуальних проблем сучасності.

Значення режисури в театральному процесі. Колективний характер творчості. Морально-етичні норми і дисципліна як необхідний елемент, що забезпечує успіх у колективній творчості. Вл. І. Немирович-Данченко про професію актора. Принципові положення системи К. С. Станіславського.

✓ ***Особливості театрального мистецтва:***

- колективність;
- синтетичність;
- наявність хронотопу;
- взаємодія з глядачем;
- миттєвість;
- неповторність.

✓ ***Драматургія – першооснова вистави.***

Режисерський аналіз п'єси. Режисерське прочитання п'єси: емоційне зерно твору, ідейно-образне бачення вистави як початкове виникнення, передчуття задуму. Перевірка задуму і образу вистави перед аналізом п'єси.

✓ ***Перевірка задуму і образу вистави:***

- тема твору, її актуальність, історичні умови епохи створення твору;
- ідея драматичного твору, світогляд драматурга;
- основний драматичний конфлікт і відношення дійових осіб в конфлікті;
- розвиток дії і контрдії;
- події п'єси як етапи безперервно розвивається дії, руху п'єси;
- виявлення характерів дійових осіб і розстановка персонажів п'єси;
- атмосфера, в якій живуть і діють персонажі;
- структура п'єси і її композиційні особливості.

✓ ***Виразні засоби сценічного мистецтва.***

Дія – основний виразний засіб сценічного мистецтва. Художній образ в театральному мистецтві. Вплив на глядацьку залу. Передбачення глядацької реакції. Образний, ідейно-емоційний вплив на глядача.

Параметри вистави /етюду: атмосфера; темпо-ритм; мізансцена; композиція.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Методи навчання:

лекції, практичні та індивідуальні заняття

Форми контролю:

усне опитування, покази режисерських вправ та етюдів, виконання режисерських імпровізацій за завданнями педагога, перевірка і обговорення творчих щоденників із записами цікавих, підглянутих в житті подій, ритмів життя, фізичного самопочуття, атмосфери, характерів, внутрішніх монологів; покази самостійно підготовлених уривків та розбір їх результатів; аналіз драматичного матеріалу та покази самостійних етюдів за ним; розбір режисерських задумів вистав; підготовка спектаклів; відео-презентації результатів виконаних завдань, підсумковий контроль.

Розподіл балів, які отримують студенти

1-й етап поточного контролю	2-й етап поточного контролю	3-й етап поточного контролю	4-й етап поточного контролю	Підсумковий контроль 100
Розділи 1-2	Розділи 3-4	Розділи 5-6	Розділи 7-8	
20	20	20	20	

Розподіл балів за формами контролю:

- відвідування заняття (пара) — 1;
- усне опитування — 1–2;
- виконання практичного завдання — 5 балів;
- виконання індивідуального завдання — 5–10 балів;
- реферат — 10–20;

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю:

- залік — від 60 до 100 балів;
- іспит — від 60 до 90 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

Пакет навчально-методичного забезпечення: робоча програма, конспект лекцій, методичні рекомендації до практичних занять, самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Актерский тренинг по системе Станиславского. Упражнения и этюды / сост. О. Лоза. – М. : АСТ ;СПб : Прайм – Еврознак, 2009. –179 с.
2. Базанов В. В. Технология сцены / В. В. Базанов. – М. : Импульс-свет, 2005. – 391 с.
3. Баканурський А. Театрально-драматичний словник ХХ століття / Баканурський А., Корнієнко В. – Київ : Знання України, 2009. – 319 с.
4. Бармак А. А. Семь шагов к театру : кн. для начинающих / А. А. Бармак. – М. : РИТИ–ГИТИС, 2016. – 244 с.
5. Барнич М. М. Майстерність актора. Техніка «обману» : навч. посіб. / Михайло Барнич. – Київ : НАКККіМ, 2015. – 216 с.
6. Безручко О. В. Творча і мистецько-наставницька діяльність в Україні діячів театру і кіно : монографія : [в 2 т.] / [О. В. Безручко] ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ф-т кіно і телебачення. — Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2017. — Т. 1. — 211 с. ; Т. 2. — 216 с.
7. Бобылёва А. Л. Хозяин спектакля. Режиссёрское искусство на рубеже XIX–XX веков / А. Л. Бобылёва. — М., 2000.
8. Богатирьев В. О. Сценографічний образ вистави : навч. посіб. для студентів ВНЗ культури і мистецтва за спец. "Театральне мистецтво" / Володимир Богатирьев ; Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. — Рівне : Олег Зень [вид.], 2017. — 211 с.
9. Богданов И. Драматургия эстрадного представления : учебник / И. Богданов, И. Виноградский. – СПб., 2009. – 418 с.
10. Брюховецька Л. Магія паралельного буття : зб. ст. : [укр. театр ХХ ст.] / Лариса Брюховецька. – Київ : Задруга, 2013. – 160 с.
11. Бутенко Э. Сценическое перевоплощение. Теория и практика / Э. Бутенко. – М. : Прикосновение, 2005. – 476 с.
12. Вовкун В. В. Мистецтво режисури масових видовищ : підручник / В. В. Вовкун. – Київ : НАКККіМ, 2015. – 356 с.
13. Галендеев В. Н. Школа и метод Льва Додина / В. Н. Галендеев. – СПб., 2004.

14. Георгий Товстоногов репетирует и учит / лит. запись С. М. Лосева. – СПб., 2007.
15. Георгий Товстоногов. Репетиции : режиссер. уроки Г. А. Товстоногова в Ленинград. гос. ин-те театра, музыки и кинематографии (1974–1977) / [лит. запись С. Лосева]. – СПб. : Балт. сезоны, 2015. – 717 с.
16. Гиппиус С. В. Актерский тренинг. Гимнастика чувств / С. В. Гиппиус. — СПб. : АСТ, 2017. — 510 с. — (Театральные опыты).
17. Горбов А. Режиссура зрелищно-театрализованных мероприятий : учеб. пособие / А. Горбов. – М., 2004.
18. Горфункель Е. И. Интеллектуализм в режиссуре / Е. И. Горфункель // Искусство режиссуры за рубежом (первая половина XX века) : хрестоматия. – СПб., 2004. – С. 230–233.
19. Горюнова И. Э. Режиссура массовых театрализованных зрелищ и музыкальных представлений : лекции и сценарии / Ирина Горюнова. – СПб. : Композитор–Санкт-Петербург, 2009. – 204 с.
20. Данченко С. Бесіди про театр / С. Данченко. – Київ, 1999. – 219 с.
21. Дранков В. Природа художественного таланта / В. Дранков. – СПб. : Ун-т культуры и искусств, 2001. – 323 с.
22. Єрмакова Н. П. Березільська культура: Історія, досвід : [монографія] / Наталя Єрмакова. – Київ : Фенікс, 2012. – 508 с.
23. Житницький А. Драматургія масових театралізованих заходів : навч. посіб. / А. Житницький. – Харків : Тимченко А. М., 2005. – 128 с.
24. Зайцев В. Режисура естради та масових видовищ : навч. посіб / В. Зайцев. – Київ : Дакор, 2003. – 304 с.
25. Захава Б. Е. Мастерство актёра и режиссёра : учеб. пособие / Б. Е. Захава ; под общ. ред. П. Е. Любимцева. — Изд. 7-е, стер. — СПб. [и др.] : Лань : Планета музыки, 2016. — 430 с.
26. Захаров М. Суперпрофессия / Марк Захаров. – М. : Вагриус, 2000. – 283 с.
27. Зверева Н. А. Словарь театральных терминов : создание актерского образа / Н. А. Зверева, Д. Г. Ливнев. – М. : ГИТИС, 2007. – 133 с.
28. Искусство режиссуры. XX век / сост.: С. К. Никулин, Л. А. Пичхадзе. – М. : Артист. Режиссер. Театр, 2008. – 768 с.
29. Кісін В. Режисура як мистецтво та професія: життя, актор, образ / В. Кісін. – Київ, 1999. – 268 с.
30. Клековкін О. Дискурс про театр : історіогр. словничок / О. Клековкін. – Київ : Арт Економі, 2016. – 136 с.
31. Клековкін О. Ю. Історіографія театру. Напрями. Школи. Методи. Постаті : [навч. посіб.] / Олександр Клековкін. — Київ : АртЕк, 2017. — 335 с.

32. Клитин С. С. Артисты в открытом пространстве : беседы об искусстве эстрады (и не только) / Станислав Клитин. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. гос. акад. театр. искусства, 2012. – 102 с.
33. Кнебель М. О. Поэзия педагогики. О действенном анализе пьесы и роли : учеб. пособие / М. Кнебель. – М. : ГИТИС, 2010. – 420 с.
34. Корниенко Н. Режиссерское искусство Леся Курбаса. Реконструкция (1887–1937) / Н. Корниенко. – Киев, 2005. – 373 с.
35. Кох И. Основы сценического движения. / И. Кох. – Л., 1970.
36. Лавлинский С. Г. Сценарно-режиссерские технологии массового праздника: теория и практика : учеб. пособие / С. Г. Лавлинский, М. В. Майборода. – М. : МГУКИ, 2010. – 193 с.
37. Лисюк В.М. Поезія ремесла: монологи театрального педагога / Віктор Лисюк. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 368 с. : іл.
38. Литосова М. К. Актер и режиссер : словарь профес. терминов и словосочетаний : учеб. пособие / М. К. Литосова. – М. : РИТИ–ГИТИС, 2016. – 239 с.
39. Лич Р. Театр : теория и практика / Роберт Лич ; пер. с англ. Е. А. Кривошея. – Харьков : Гуманитар. Центр, 2015. – 244 с.
40. Льюис Дж. Г. Актеры и сценическое искусство / Дж. Г. Льюис ; пер. с англ. Ф. И. Павлова. – Изд. 2-е. – М. : URSS : Либроком, 2012. – 211 с.
41. Обертинська А. Основи теорії драми та сценарної майстерності : навч. посіб. / А. Обертинська. – Київ : ДАКККіМ, 2002. – 132 с.
42. Основы системы Станиславского : учеб. пособие / авт.-сост.: Н. Кисилева, В. Киселева, В. Фролов. – Ростов н/Д : Феникс, 2000. – 125 с.
43. Пави П. Словарь театра / П. Пави ; пер. с фр. под ред. К. Разлогова. – М. : Прогресс, 1991. – 480 с.
44. Паві П. Словник театру / П. Паві ; пер. М. Якуб'як. – Львів, 2006. – 646 с.
45. Пауэлл М. Актерское мастерство для начинающих / Майкл Пауэлл ; [пер. с англ. И. Наумова]. – М. : Эксмо, 2011.
46. Петров Б. Массовые спортивно-художественные представления (основы режиссуры, технологии, организации и методики) : учеб. пособие / Б. Петров. – М. : СпортАкадемПресс, 2001. – 351 с.
47. Петрова А. Н. Сценическая речь : учеб.-метод. пособие / А. Н. Петрова. – М. : Искусство, 1981. – 191 с.
48. Попов А. Д. Художественная целостность спектакля / А. Д. Попов. – М. : ГИТИС, 2012. – 249 с.
49. Попов А. Д. Художественная целостность спектакля / А. Д. Попов. – М. : ГИТИС, 2012. – 249 с.
50. Попов П. О методе. Театральная педагогика. Режиссура / П. Попов. – М. : ВЦХТ, 2005. – 159 с.

51. Режиссерский театр от Б до Ю. Разговоры под занавес века / ред.: А. Смелянский, О. Егошина. — М. : Моск. художеств. театр, 2004. — 530 с.
52. Режиссерский театр. Вып. 1. Разговоры под занавес века : сб. интервью с ведущими мастерами театра. — М., 2004.
53. Рождественская Н. В. Диагностика актерских способностей / Н. В. Рождественская. — СПб. : Речь, 2005. — 180 с.
54. Рубб А. Феномен эстрадной режиссуры : опыт исследования / А. Рубб. — М. : Луч, 2001. — 227 с.
55. Сахновский В. Г. Режиссура и методика ее преподавания : учеб. пособие / В. Г. Сахновский. — М. : ГИТИС, 2013. — 294 с.
56. Силин А. Д. Дорога на площадь. Специфика работы режиссера при постановке массовых театрализованных представлений и праздников под открытым небом и на больших нетрадиционных сценических площадках» / А. Д. Силин. — М., 2014.
57. Сарабьян Э. А. Актерский тренинг по системе Станиславского. Речь. Слова. Голос. Максимальная достоверность и убедительность / Э. А. Сарабьян. — М. : АСТ, 2011. — 160 с.
58. Соснова М. Искусство актера : учеб. пособие для вузов / М. Соснова. — М. : Мир : Акад. проект, 2005. — 428 с.
59. Спектакли двадцатого века. — М. : ГИТИС, 2004. — 486 с. : ил.
60. Станиславский К. С. Работа актера над ролью / К. С. Станиславский о технике актера / М. А. Чехов — М. : Артист. Режиссер. Театр, 2013. — 487 с.
61. Станиславский К. С. Работа актера над ролью / К. С. Станиславский. — М. : АСТ, 2010. — 473 с. — (Золотой фонд актерского мастерства).
62. Станиславский К. С. Этика / К. С. Станиславский. — М. : ГИТИС, 2013. — 46 с.
63. Старосельская Н. Д. Товстоногов / Н. Д. Старосельская. — М. : Молодая гвардия, 2004. — 405 с.
64. Сулимов М. В. Посвящение в режиссуру / М. В. Сулимов. — СПб. : Изд. дом С.-Петербур. гос. ун-та, 2004 — 574 с.
65. Театр Анатолия Эфроса. Воспоминания. Статьи / сост. М. Г. Зайонц. — М. : Артист. Режисер. Театр, 2000. — 461 с.
66. Тищук В. В. Виховання театром: основи театральної педагогіки : навч.-метод. посіб. / В. Тищук ; "Ужгород. коледж культури і мистецтв". — Ужгород : Патент, 2018. — 119 с.
67. Товстоногов Г. А. Беседы о профессии : стенограммы лекций на I—III курсе режиссеров драм. театра, 1982—1985 годы / Г. А. Товстоногов, А. И. Кацман ; [сост. Л. В. Грачева] ; С-Петербур. гос. акад. театр. искусства. — СПб. : Чистый лист, 2015. — 557 с.
68. Туманишвили М. Введение в режиссуру / М. Туманишвили. — М., 2003.

69. Туманов И. Режиссура массового праздника и театрализованного концерта : лекции / И. Туманов. – М., 1974. – 94 с.
70. Финкельштейн Е. Л. Картель четырех / Е. Л. Финкельштейн. – Л. : Искусство, 1974. – 352 с.
71. Форд А. С. Эстетические аспекты трансформации режиссёрской профессии / А. С. Форд // Вестн. МГУКИ. – 2015. – № 1. – С. 232–236.
72. Фурман А. В. Сутність гри як учинення : монографія / Анатолій Васильович Фурман, Сергій Шандрук. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 119 с.
73. Цветков В. Основы классической режиссуры : конспект лекций / В. Цветков. – Харьков, 2008.
74. Чепуров А. Монтировочное мышление : к истории формирования сценического текста спектакля / Александр Чепуров // Вопросы театра. — 2010. — № 1/2. — С. 287–291.
75. Чечетин А. И. Основы драматургии театрализованных представлений : учебник / А. И. Чечетин. – Изд. 2-е, стер. – СПб. : Лань ; М. ; Краснодар : Планета музыки, 2013. – 283 с.
76. Чхайдзе В. А Специфіка сценічної майстерності : навч. посіб. / Вахтанг Чхайдзе. – Київ : Освіта України ; Одеса : Маслаков Р. О., 2015. – 167 с. : іл.
77. Шароев И. Режиссура эстрады и массовых представлений / И. Шароев. – 4-е изд., испр. – М. : ГИТИС, 2014. – 340 с.]
78. Шихматов Л. М. Сценические этюды : учеб. пособие / Л. М. Шихматов, В. К. Львова. — 5-е изд., испр. и доп. — М. : Граница, 2010. — 236 с. — (Театральная педагогика).
79. Эфрос А. Профессия – режиссёр / А. Эфрос. – М., 1993.

Допоміжна

80. Алперс Б. В. Театральные очерки : в 2 т. / Б. В. Алперс. – М. : Искусство, 1977. – 2 т.
81. Арто А. Театр и его двойник / А. Арто. – СПб., 2000.
82. Бачелис Т. И. Интеллектуальный театр / Т. И. Бачелис // Гамлет и Арлекин : сб. ст. / Т. И. Бачелис. – М., 2007.
83. Бернар С. Искусство театра / Сара Бернар ; пер. с фр. Н. А. Шемаровой. — СПб. [и др.] : Лань : Планета музыки, 2013. — 141 с. : ил.
84. Бояджиев Г. Н. От Софокла до Брехта за сорок театральных вечеров / Г. Бояджиев. — М. : ГИТИС, 2009. — 418 с. — («ГИТИС» – студентам. Учебники. Учебные пособия).
85. Брук П. Пустое пространство / Питер Брук. – Репр. изд. – М. : Кн. по требованию, 2013. – 103 с. – (Серия «Книжный ренессанс»).

86. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво : навч. посіб. / Ганна Веселовська. – Київ : НАКККіМ, 2014. – 142 с.
87. Гальцова Е. Из истории театра Жене / Е. Гальцова // Строгий надзор / Ж. Жене. – М., 2000.
88. Гершкович А. Театр на Таганке (1964–1984) / А. Гершкович. – М., 1993.
89. Гладков А. Мейерхольд : в 2 т. / А. Гладков. – М., 1990. – Т. 1.
90. Гордеев С. І. Постановочний план вистави : метод. рек. за спец. «Театральне мистецтво» (спеціалізація «Режисура драматичного театру») / уклад. С. І. Гордеев. — Харків : ХДАК, 2003. — 19 с.
91. Гордеев С. І. Основні принципи професійної підготовки майбутніх режисерів естради та масових свят // Проблеми сучасності: мистецтво, культура, педагогіка / Луганський держ. інститут культури, 2013 — Вип. 24. — С. 30–38/
92. Гордеев С. И. Роль педагога в формировании личности актёра в театральной школе / Гордеев С. И. // Инновационные подходы і сучасна наука: [зб. ст.] за матеріалами IV міжнар. конф. (м. Київ, 30 берез. 2018 р.) / Центр наук. публікацій «Велес». — Київ, 2018. — Ч. 1. — С. 16–22.
93. Гринишина М. О. Театральна культура рубежу XIX–XX століть. Реалізм. Дискурс : [монографія] / Марина Гринишина. – Київ : Фенікс, 2013. – 341 с.
94. Гротовский Е. К Бедному театру / Е. Гротовский. – М., 2009.
95. Грунтовский А. В. Русский театр / А. В. Грунтовский. – СПб. : Рус. остров, 2012. – 454 с.
96. Давыдова М. Конец театральной эпохи / Марина Давыдова. – М. : ОГИ, 2005. – 384 с.
97. Иванов В. Экстатический театр Евгения Вахтангова / В. Иванов // Русские сезоны театра Габим / В. Иванов. – М., 1999.
98. Клитин С. С. Эстрадные заведения. Пятнадцать очерков для профессионалов и любителей эстрадного искусства / С. С. Клитин. – М. : ГИТИС, 2002. – 351 с.
99. Курбас Л. Філософія театру / Лесь Курбас ; упоряд. М. Лабінський. – Київ : Основи, 2001. – 917 с.
100. Мальцева О. Поэтический театр Юрия Любимова / О. Мальцева. – СПб., 1999.
101. Микулина С. Н. Любовь и сцена : книга о театре / С. Микулина. – М. : Композитор, 2011. – 285 с.
102. Немирович-Данченко Вл. Рождение театра / Вл. Немирович-Данченко. – М., 1989.
103. Театр парадокса : сборник / сост. И. Дюшен. – М. : Искусство, 1991. – 300 с.
104. Театр Питера Брука. Взгляд из России : сб. ст. и материалов. – М., 2000.
105. Тэн И. Философия искусства / И. Тэн. – М. : Искусство, 1996. – 350 с.

9. Теми контрольних робіт

1. Спілкування та взаємодія. Спілкування як процес. Умови виникнення спілкування.
2. Опанування елементами сценічної дії.
3. Розвиток пам'яті фізичних дій.
4. Дія та етапи її розвитку.
5. Поняття про дію. Конфлікт – основа розвитку дії.
6. Дійовий аналіз інсценівки.
7. Поняття про архітектуру як логіку розвитку конфлікту.
8. Робота над сценічним образом.
9. Ідейно-тематичний аналіз етюдів: тема, конфлікт, ідея, жанр.
10. Визначення ідейно-тематичного аналізу заходу та сценарію.
11. Інтерпретація дії. Визначення ідейно-змістових акцентів.
12. Поняття про подію та її значення в організації дії. Класифікація подій.
13. Пластичне та просторове рішення.
14. Робота над етюдом за темою художнього твору (літературного /образотворчого /музичного).
15. Режисура малих за формою видовищ.
16. Постановочний план малого за формою видовища.
17. Розробка режисерського аналізу та задуму етюдів (головні елементи постановочного плану).

10. Теми курсових робіт

1. Театр як вид мистецтва.
2. Художні особливості театру як синтетичного мистецтва.
3. Ключові компоненти театрального мистецтва.
4. Мистецтво режисури від виникнення до нашого часу.
5. Режисерсько-постановочний інструментарій.
6. Театральна сценографія.
7. Художній образ в сценічному мистецтві.
8. Сутнісно-змістові складові режисури та акторської майстерності.
9. Актор та його роль у театральному мистецтві.
10. Система К. С. Станіславського та її значення у розвитку професійного театрального мистецтва.
11. Автор і п'єса.
12. Принципи реалізації режисерського задуму.
13. Художньо-образне вирішення видовища.
14. Складання сценарію видовища.

15. Постановочний план.
16. Елементи художньої виразності та їх роль у розкритті ідейного змісту етюд.
17. Система образів. Характеристики дійових осіб.
18. Іконографічний матеріал.
19. Документація.

11. Контрольні питання до курсу

1. Художні особливості театру як синтетичного мистецтва.
2. Особливості глядацького сприйняття вистави.
3. Дія – основний засіб театральної виразності.
4. Елементи органічного дії.
5. Поняття сценічного самопочуття і елементи сценічного самопочуття.
6. К. С. Станіславський – великий реформатор театру.
7. Основні положення системи К. С. Станіславського.
8. Актор як центральна фігура системи К. С. Станіславського.
9. Природа і закони акторської творчості, методи управління ним.
10. Поняття «режисура».
11. Історія режисури і етапи її розвитку.
12. Репетиційний процес.
13. Алгоритми режисерської діяльності.
14. Основні операції режисерської діяльності.
15. Принципи роботи режисера з акторами.
16. Застосування засобів вираження при постановці вистави.
17. Сценографія – просторове вирішення вистави.
18. Сценічне оформлення вистави та її художній образ.
19. Особливості роботи режисера з іншими творцями спектаклю.
20. Особливості сценічного втілення вистави.
21. Ідейно-тематичний аналіз п'єси.
22. Дієвий (режисерський) аналіз п'єси – мета, етапи, інструментарій.
23. Теоретичні поняття: наскрізна дія, подієвий ланцюжок, надзавдання, конфлікт.
24. Режисерське рішення вистави.
25. Теоретичне поняття «задум».
26. Створення художнього образу в театрі.
27. Опис виразних засобів сценічного мистецтва.
28. Вправи і етюди для освоєння професійних якостей режисера.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

РЕЖИСУРА ТА МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

Програма та навчально-методичні матеріали

галузь знань 02
«Культура і мистецтво»

спеціальність 026
«Сценічне мистецтво»

Укладачі:

заслужений діяч мистецтв України,
кандидат мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри режисури ХДАК

С. І. Гордєєв;

кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри режисури

С. М. Шумакова

Друкується в авторській редакції

Комп'ютерний набір:

С. М. Шумакова

Формат 60x84¹/16

Умов. друк. арк. 20,8. Папір офсетний. Наклад. 100 прим.
м. Харків, 61002, вул. Алчевських, 44.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія ДК, № 5495